

Oktober
1980

Lovec

10

glasilo Lovske zveze Slovenije

LOVEC

glasilo Lovske zveze Slovenije,
revija za lovstvo

letnik LXIII., št. 10

oktober — vinotok 1980

Lovca Izdaja Lovska zveza Slovenije.
Tiska ga Tiskarna »Jože Moškrič«
v Ljubljani.

Uredniški odbor:

Glavni urednik: Jelo Gašperšič

Odgovorni urednik in urednik: Boris Lesković
Miha Adamič, Drago Bitenc, France Cvenkel,
Janez Černač, Vitomir Mikuletič, Janko Perat,
Ciril Štrumbelj, Polona Terčelj, Veljko Varičak.

Lektor in korektor: France Cvenkel

Lovec izide praviloma vsak mesec.

Prva številka letnika izide v začetku
koledarskega in hkrati lovskogospodarskega leta,
v januarju.

Po mnenju Republiškega sekretariata za prosveto
in kulturo SRS, št. 421-2/72,
je LOVEC oproščen prometnega davka.

Ta številka je izšla v 20 600 izvodih.

Letni prispevek zveze lovskih druženj

Lovski zvezi Slovenije, v katerem je vračunana
tudi naročnina za glasilo LOVEC,
je po članu 350 din.

Za druge naročnike

je letna naročnina 290 din, za inozemstvo
450 din. Posamezen izvod revije je 24 din.

Naročnino je treba plačati vnaprej
na žiro račun Lovske zveze Slovenije.

Vse gradivo za objavo pošiljajte

Uredništvu glasila LOVEC,

Župančičeva 9 — p. p. 505, 61001 Ljubljana.

Telefon (061) 21 245 in 21 819.

Nenaročenih rokopisov in slik ne vračamo.

Cene malim oglašom:

do 15 besed 70 din, od 15 do 25 besed 90 din,
do 25 do 30 besed 200 din. Za vsako nadaljnjo
besedo 8 din. Za člane lovskih organizacij
v SR Sloveniji velja polovična cena.

Male oglase je treba plačati vnaprej
na žiro račun Lovske zveze Slovenije,
Župančičeva 9, Ljubljana: 50101-678-47158.

SLIKA NA NASLOVNI STRANI:

Poljski jerebici

Poljska jerebica, ki je ena izmed
najbolj ogroženih vrst divjadi, na
svoj način simbolizira namen
razstave »Narava — divjad —
lovstvo, Ljubljana 1980«.

Foto Aleksander Gergar

SLIKA NA DRUGI STRANI OVITKA:

1. Srna z mladičem na oktobrski paši

Foto Manfred Danegger

IZ VSEBINE:

Lojze Briški	310	Zakaj razstava »Narava — divjad — lovstvo«?
Marjan Orožen	312	Ob jubileju tovariša Mihe Marinka
Miha Adamič	315	Prispevek k poznavanju prehrane jelenjadi in srnjadi na Kočevskem
Mirko Kumer	318	Birokracija ali ...
Janez Gregori	321	Razstava in knjiga »Redke in ogrožene živalske vrste v Sloveniji — sestavni del razstave »Narava — divjad — lovstvo«
Saša Bleiweis	322	Več jerebice v naše gozdove
Angelos Baš	323	O koristih našega poljšega lova
Po lovskem svetu:	327	Lovstvo v Italiji — Alvaro Latini
Lovska organizacija:	330	Tečaj za lovske čuvaje v Celju — V. Dvoršek
	331	Značke lovskih organizacij XXI.
Jubilanti:	334	Miloš Kelih — osemdesetletnik
V spomin:	336	
Lovski oprtnik:	336	Poslednji ruk (pesem) — C. Konečnik
Lovska kinologija:	337	Tekma in preizkušnja krvosledcev — M. Kelih

V tem mesecu zakon dovoljuje lov na vso nezaščiten divjad (lisica, pižmovka, siva vrana, sraka, šoja) ter na tu navedeno in prikazano divjad. Če je seveda odstrel planiran in lovska organizacija (LD, ZLD, LZS, OZD) s svojim sklepom lovne dobe na kako divjad ni skrajšala oziroma lova ni povsem zabranila.

navadni jelen-samec
in
jelen damjek-samec

košuta navadnega jelena in tele
ter
damječja košuta in tele

divji prašič
Vodeča svinja je zaščitenal

srnjak

srna in mladič

muflon oven
in
muflonka ter jagnje

polh

medved

volk

gams kozel

gamsja koza
in mladič

jazbec

poljski zajec

njivska gos

veliki kljunač
in kozica

mlakarica, črna lisica,
regeljca, kreheljca

fazan

poljska jerebica

kragulj
in skobec

gozdni jereb —
petelin

golob grivar,
grlice

11. X. vzide ob 6.14 in zaide ob 17.23

26. X. vzide ob 6.34 in zaide ob 16.57

= 1. X.,

= 9. X.,

= 17. X.,

= 23. X.,

= 30. X.

Zakaj razstava »Narava – divjad – lovstvo«?

Lojze Briški, predsednik skupščine Lovske zveze Slovenije

V lovskih organizacijah smo ugotavljali, da širša javnost ni dovolj seznanjena s spremembami, ki so bile dosežene v razvoju našega lovstva. Posledica tega je čestokrat enostranska kritika in poenostavljeno ocenjevanje dela in nalog lovskih organizacij, še vedno nepreseženo staro pojmovanje lovstva, ali pa posploševanje napak in pomanjkljivosti, ki jih zagrešijo posamezni lovci oziroma lovske organizacije. Takšno gledanje se nedvomno precej ohranja tudi zaradi naše še vedno prevelike zaprtosti. Ali bolje povedano: na vseh ravneh organiziranosti, od lovske družine do Lovske zveze Slovenije, premalo storimo, da bi z našo usmeritvijo, doseženimi uspehi in prizadevanji seznanili družbenopolitične organizacije — posebej Socialistično zvezo delovnega ljudstva (SZDL), katere člani smo, svete krajevnih skupnosti,

skuščine družbenopolitičnih skupnosti in druge samoupravne organe in organizacije, s katerimi sicer sodelujemo. Prav tako premalo storimo za to, da bi bilo o dejavnosti lovskih organizacij več v tisku, radiu in televiziji; dogaja se, da celo na neupravičene javne kritike ne odgovorimo. Da smo često tako »gluhi in nemi«, je povsem v nasprotju z našo temeljno opredelitvijo, da je lovstvo sestavni del družbenih dogajanj.

Poleg tega je vprašanje objektivnega poznavanja in pravilnega vrednotenja lovstva ter s tem povezanega dela in nalog lovskih organizacij nadvse pomembno prav v času, ko utiramo pot spoznanju, da je varstvo divjadi naša skupna naloga, torej ne le naloga lovcev v njihovih organizacijah. Ko smo pred letom in več razmišljali o tem, kaj storiti, da bi dosegli boljše razumevanje in poznavanje lovstva, smo se zedinili

tudi za možnost, da pripravimo drugo slovensko lovsko razstavo. Menili smo, da bi bila primerna oblika razstava v republiškem merilu, s katero bi bilo mogoče na dovolj učinkovit in prepričljiv način prikazati družbeno vlogo in pomen lovske dejavnosti.

Razumljivo je, da te zahtevne naloge ni mogoče izvesti po vzorcu znanih lovskih razstav, na katerih so v ospredju lovske trofeje. Zato smo se odločili za razstavo, katere vsebina in ureditev naj odsevata pojmovanje, ureditev in usmeritev lovstva v samoupravni socialistični družbi. Zato takemu namenu in cilju zgolj naziv »lovska razstava« povsem ne ustreza, se pravi, ponuditi moramo veliko več.

V skladu s tem temeljnim izhodiščem je bila izdelana vsebinska zasnova razstave, na kateri naj bi prikazali:

- divjad kot del našega naravnega bogastva in življenjskega okolja ter družbeno skrb za njeno ohranitev;
- ureditev lovstva, njegovo sedanjno vlogo in pomen;
- družbeno vlogo, naloge, delo in organiziranost lovske organizacije;
- razvoj in delo drugih dejavnosti, ki so povezane z razvojem lovstva;
- najmočnejše lovske trofeje, ki so bile uplenjene na Slovenskem po letu 1972 (po prvi slovenski lovski razstavi v Mariboru).

Zaradi navedenega smo izbrali naslov razstave »Narava — divjad — lovstvo«, ki najbolje označuje njeno vsebino. Zato je tudi izvedbo razstave podprla velika večina lovskih kolektivov po vsej Sloveniji, nakar je skupščina LZS enoglasno sprejela sklep, s katerim je prireditelj razstave Lovska zveza Slovenije. Odgovornost za organizacijske priprave in izvedbo pa je, kakor vemo, prevzela neposredno Zveza

Divjad — sestavni del narave

Foto J. Černač, Diana

Ko prve jesenske sape dahnejo v gozd in na livado

Foto V. Šuligoj

lovskih družin (ZLD) Ljubljana. Razumljivo je, da izvedba te zahtevne naloge ne bi bila uresničljiva brez finančne podpore vseh lovskih družin, območnih zvez in drugih lov. organizacij, a tudi ne brez požrtvovalnega dela številnih lovskih tovarišev, ki so z vso odgovornostjo prevzeli številne in zahtevne naloge pri pripravi in izvedbi razstave.

Že iz navedenega izhaja, da razstava ni namenjena le lovcem, ampak vsem, ki se želijo bolje seznaniti z vrstami, številčnostjo ter stanjem divjadi v našem prostoru ter z gospodarjenjem v njem. Posebej vabljiva in poučna pa naj bi bila razstava za mladino.

S prikazom nekaterih utrinkov iz lovskega udejstvovanja tovarišev Tita in Kardelja na razstavi se bomo oddolžili tudi spominu teh dveh velikih revolucij.

Na razstavi bodo sodelovale tudi lovske organizacije iz SR Hrvatske

ter lovske organizacije iz avstrijske Koroške in Julijske krajine ter Furlanije. Predstavili se bosta tudi slovenski lovski organizaciji v zamejstvu, Klub prijateljev lova iz Celovca in Slovensko lovsko društvo Doberdob iz Julijske krajine in Furlanije.

Pričakujemo in želimo, da razstava »Narava — divjad — lovstvo, Ljubljana 1980« ne bi imela le enkratnega kratkega propagandnega učinka. Želimo, da bi prispevala k boljšemu poznavanju lepot in bogastva

naših naravnih dobrin, med katere sodi tudi divjad. Prispevala naj bi h krepitvi prepričanja, da je narava z divjadjo del človekovega razvoja in obstoja ter da je potemtakem tudi skrb za ohranitev divjadi nedeljiva. Skrb za ohranitev divjadi je skrb za zdravo okolje in življenje v njem. Z razstavo želimo opomniti javnost na to osrednjo usmeritev našega lovstva, lovce pa, da so pred nami še velike naloge. Razstava naj bo hkrati ogledalo kulture človekovega in našega skupnega družbenega odnosa do narave in divjadi.

Prepričan sem, da bomo te cilje, ki smo si jih zastavili, tudi uresničili, če bomo razstavo v vsebinskem in estetskem pogledu primerno uredili. S tem bomo privabili na ogled te naše pomembne prireditve vse lovce in tudi čim več drugih delovnih ljudi, še posebej mladine, iz vse Slovenije.

Ob jubileju tovariša Mihe Marinka

- Komisar glavnega poveljstva partizanskih čet Slovenije (1941)
- sekretar CK KPS oz. ZKS (1946—1966)
- predsednik Narodne vlade Slovenije (1946—1953)
- predsednik Izvršnega sveta Lj. skupščine LRS (1953)
- predsednik Ljudske skupščine LRS (1953—1962)
- sekretar IO Osvobodilne fronte Slovenije (1946—1953)
- predsednik glavnega odbora SZDL Slovenije (1953—1961)
- član IO centralnega odbora SZDL Jugoslavije (1945—1967)
- član republiške konference SZDL Slovenije (1961)
- član CK ZK Jugoslavije (1945—1946)
- član predsedstva CK ZKJ (1966—1969)
- član predsedstva CK ZK Slovenije (1966—1968)
- zvezni in republiški poslanec (1945—1967, 1946—1967)
- član Sveta ljudske obrambe SFRJ (1964—1968)
- član glavnega odbora Zveze borcev Slovenije (1945—1962)
- član centralnega odbora ZB Jugoslavije (1945—1968)
- član predsedstva RK SZDL Slovenije (1961—)
- član Sveta federacije (1963—)

Miha Marinko s svojim kratkodlakim ptičarjem Dikom, leta 1966

Letos 8. septembra je dopolnil osemdeset let življenja veteran jugoslovanskega delavskega gibanja in dolgoletni voditelj KP — ZK Slovenije, narodni heroj in junak socialističnega dela tovariš Miha Marinko.

Malo je ljudi, ki se ob tako visokem jubileju lahko ponašajo, da so 60 let svojega življenja posvetili delu in boju za skupno stvar delavskega razreda, svojega naroda, vseh narodov in narodnosti socialistične Jugoslavije.

Miho Marinka, rudarja črnih revirjev, je življenje oblikovalo v revolucionarja širokih razsežnosti. Kot politik in državnik, sodobnik našega Tita, je globoko zaoral brazde družbene preobrazbe naše ožje in širše domovine. Njegova osebnost je vtisnila pečat prebujajočemu se delavskemu gibanju, oblikovanju in delu njegove avantgarde — Komunistične partije, kasneje Zveze komunistov, oboroženemu boju proti okupatorju, graditvi nove ljudske oblasti in socialističnega samoupravljanja kot najvišje dosežene oblike oblasti delavskega razreda in delovnih ljudi.

Njegova delavska revolucionarnost je prihajala do izraza v vseh težkih preizkušnjah predvojnega, medvojnega in povojnega delovanja. Še posebej takrat, ko smo bili izpostavljeni vmešavanju v notranje zadeve naše družbe in partije in različnim zunanjim pritiskom. Za Miho Marinka je vedno veljal kriterij, da je napredno in dobro to, kar utrjuje oblast delavskega razreda in delovnih ljudi, kar zmanjšuje in odpravlja razdaljo med vodilno strukturo in delovnimi množicami. Zato si tudi ZK ni nikoli predstavljal kot organizacijo, ki upravlja z družbenimi zadevami v imenu ljudi. Bistvena značilnost njegovega značaja je boj na dveh frontah in v spopadu dveh skrajnosti iskanje tretjega, ki sicer povzema pozitivne lastnosti starega, je pa novo in originalno. Njegovo revolucionarno

delo je pretkano z bojem proti oportunistu (koristolovskemu prilaganju okoliščinam iz osebnih koristi), ki mu je bil vedno tuj, ki ga organsko ni prenašal, in z bojem proti sektaštvu, dogmatizmu in okostenelosti. Če česa ni trpel, potem sta bila to okostenel, neživljenjski odnos do človeka in hegemonija (prevlada) v mednarodnem delavskem gibanju kot inačici birokratizma v mednarodnih razsežnostih. Če sedaj prebiramo njegova dela in govore na zborovanjih, sejah CK, kongresih in mnogih srečanjih z aktivisti širom po Sloveniji, ugotavljamo, kako so pretkani z osnovno vodilno idejo samoupravljanja kot obliko, ki odpravlja protislovja med delom in državo, ki dviga zavest delavskega razreda, ga usposablja za odločitve v družbenem razvoju in lastnem položaju.

Materialna osnova samoupravljanja je zanj dohodek, s katerim samostojno razpolagajo delavci, upoštevajoč širše in skupne družbene potrebe in pa sistem nagrajevanja po delu.

Zanj v sistemu samoupravljanja ni delitve po »razredih«, po hierarhiji, zanj ta sistem tudi ni uravnilovka, ki je samoupravna socialistična družba, če hoče napredovati, ne sme in ne more sprejeti kot način urejanja medsebojnih razmerij v delitvi.

Mnoge njegove ideje, napotila in misli so še vedno tehtne in sodobne. Nismo jih še uspeli uresničiti. Na to nas je spomnil nedavno tudi sam, ko je na televiziji z njemu lastno bistrino in občutkom za stvarnost govoril o sedanjih problemih, ko se je zavzel proti temu, da bi se v našo družbo, še posebej v našo ZK, vrinila uradniška, birokratska miselnost.

Mnogi slovenski lovci pa še posebno poznamo tovariša Marinka kot skromnega in discipliniranega člana, ki mu je lovska etika vodilo. Z lovom se je soočil takoj po osvoboditvi. V decembru 1946. leta je v spremstvu Ivana Mačka-Matije v Vratih pod Triglavom ustrelil prvega gamsa. Bil ga je izredno vesel. Morda mu je prav ta gams pognal po žilah lovsko kri. In takšni ljudje se lovu ne morejo odreči nikoli več...

Vsa naša divjad je bila na splošno v vojni vihri zdesetkana, zato se je Miha zavzeto prizadeval, da bi se njeno število zopet povečalo. Njegova vplivna beseda je bila vsekdar

Miha Marinko prejema najvišje priznanje Lovske zveze Slovenije — Zlatorogovo plaketo. Izroča mu jo Lojze Briški, predsednik skupščine LZS, na osrednji proslavi 70-letnice slovenskega lovstva, 24. 9. 1977 v Ljubljani.

oprta na ljubezen do narave in divjadi. Vsak lovec, ki ga nekoliko bolje pozna, ve, kako neizmerno uživa v ranem rosnem jutru, ko gre na srnjaka, kako težko časa zgodnjih pomladnih juter, da gre poslu-

šat klepanje in brušenje velikega petelina ali gruljenje in pihanje malega petelina — ruševca. In kolikokrat je bil v snežniških gozdovih, da je prisluhnil rukajočemu jelenu! Zelo mu je pri srcu poljski lov na

Miha Marinko na poti k fazanju krmišču. Slika je bila posneta januarja 1969.

Miha Marinko odpira, 4. 4. 1980, v Kranju razstavo »Tito-lovec in gojitelj divjadi«

ravninskem svetu Štajerske in Prekmurja. Med lovci se sprosti, povešeli in si nabere novih moči.

Mihov humanizem se ne odraža le v odnosu do ljudi, ampak tudi do divjadi. Kolikokrat je v visokem snegu delal gazi za divjad in zalagal krmišča s hrano, vedo le tisti, ki so ga spremljali. Je tudi velik lju-

bitelj lovskih psov, predvsem ptičarjev. Redkokdaj je bil na poljskem lovu brez psa.

Za skrb, ki jo je Miha Marinko izkazoval divjadi, in za njegovo upoštevanje lovstva mu je Lovska zveza Slovenije podelila najvišje slovensko lovsko priznanje — Zlatorogovo plaketo — in ga tudi odli-

kovala z najvišjim slovenskim lovskim odlikovanjem — z redom I. stopnje. Lovska zveza Jugoslavije pa mu je ob njegovi 80-letnici podelila najvišje jugoslovansko lovsko odlikovanje — zlati red. Slovenski lovci smo ponosni, da imamo v svojih vrstah tako zaslužnega revolucionarja, borca za pravice delovnega človeka. S svojim delom in s svojim odnosom do človeka in živali si je pridobil veliko lovskih prijateljev, ki mu skupaj z vsemi slovenskimi lovci kličemo: Še na mnoga leta, tovariš Miha!

Marjan Orožen

PRIZNANJE ČASTNEMU ČLANU MIHI MARINKU

V nedeljo, 17. avgusta 1980, je bila v Benediktu v Slovenskih goricah slovesnost, na kateri sta si Lovska družina Drvanja-Benedikt in Lovska družina Velike Poljane pri Ribnici izmenjali listini o pobratenju. Članstvo dveh lovskih družin s povsem različnih predelov Slovenije je na ta način izrazilo željo o tesnejšem sodelovanju ter krepitvi tovariških in prijateljskih vezi.

Slovesnost pa je bila namenjena tudi počastitvi 35. obletnice osvoboditve. Prireditve, ki so jo popestrili z bogatim kulturnim sporedom, je bila pred lovskim domom v Benediktu in so se je poleg lovcev udeležili tudi številni nelovci, krajan Benedikta in drugih krajev Slovenskih goric.

Med udeleženci je bil tudi častni član Lovske družine Drvanja-Benedikt Miha Marinko. Navzoči lovci in drugi udeleženci so ga pristrčno pozdravili. Tamkajšnja LD mu je ob tej priložnosti za njegovo 80. obletnico rojstva podelila in izročila posebno častno priznanje. Tovariš Marinko se je v svojem nagovoru vsem za izkazano pozornost iskreno zahvalil.

Zbor številnih navzočih so pozdravili tudi: predstavnik Zveze lovskih družin Maribor, predstavnika krajevnih skupnosti Benedikt in Velike Poljane ter predsednika občinskih skupščin Lenart v Slovenskih goricah in Ribnica na Dolenjskem. Pričakovati je, da se bodo iz začetega sodelovanja med lovci razvili tudi širši in plodni stiki na drugih družbenih področjih.

B. Krže

Miha Marinko se na slovesnosti v Benediktu, 17. 8. 1980, zahvaljuje za podeljeno priznanje

Prispevek k poznavanju prehrane jelenjadi in srnjadi na Kočevskem

Miha Adamič, Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo, Ljubljana

Uvod

Kot izhodišče za načrtovanje ukrepov v okolju, katerih glavni namen je poudarjeno usmeriti prehranjevanje divjadi po naravni poti, nam zlasti služi:

- poznavanje prehranjevalnih zmogljivosti okolja ter stopnje izkoriščenosti rastlinstva za pašo,
- poznavanje prehranjevalnih navad rastlinojede divjadi prisotnih vrst,
- poznavanje in upoštevanje tekovanja za hrano med posameznimi vrstami,
- poznavanje selitvenih teženj ter sezonske razširjenosti divjadi,
- čim stvarnejša ocenitev številčnosti divjadi in njene starostne ter spolne sestave.

Proučevanje prehranjevanja divjadi z analiziranjem vzorcev iz vsebine vampov uplenjene divjadi nam odkriva vrste oz. sestavine vrst hrane v določenem letnem času in v prostorsko opredeljenem okolju. Ni pa nujno, da so najdene sestavine hrane tudi divjadi najpriljubljenejše. V vampu najpogostejše vrste so (verjetno) okusne in hranilne ter v določenem območju primerno zastopane tudi količinsko. A najpriljubljenejše vrste do tiste, ki so v prehrani najbolj zastopane tudi v primeru, če je vseh vrst v okolju enaka količina.

Pomen poznavanja hrane, ki si jo divjad izbira v določenem območju, postaja vse pomembnejša osnova za načrtovanje posegov v okolje divjadi. Še posebej to velja za območje s poudarjeno neskladnostjo med »proizvajalcem« — rastlinstvom in »potrošnikom« — divjadjo. Praktična vrednost proučevanja prehranjevalnih podobnosti z analizi-

ranjem vzorcev iz velikih vampov divjadi ni v podrobnem kakovostnem razčlenjevanju botanične sestave vzorcev oz. hrane, ker je od obgrizanja, grizenja in sokov v vampu načete rastline težko točno ugotoviti. Poleg tega je pa tovrstna determinacija zelo zamudno opravilo in je zato mogoče podrobno pregledati le majhno število vzorcev. Pomen analiziranja vsebine vampov je torej v spoznavanju količin posameznih prehranskih sestavin v proučevanem območju. To so pa že stvarna izhodišča za načrtovanje ukrepov v okolju divjadi.

Istočasno nas ugotovitve (z ozirom na odnos med prehranjevalno podobnostjo divjadi posameznih vrst in stvarnimi prehranjevalnimi zmogljivostmi okolja) usmerjajo pri načrtovanju posega z odstrelom v življenjsko območje »potrošnika« — rastlinojede divjadi. Pri tem gre zlasti za odločitev, katera rastlinojeda vrsta divjadi naj ima pri gojitvi prednost ter kako načrtovati količino, sestavo in časovno dinamiko odstrela.

Poleg izhodišč za načrtovanje stvarnih ukrepov je pa stalno, neprekinjeno proučevanje prehrane divjadi hkrati tudi nadziranje ciljev za določena časovna razdobja v procesu usklajevanja odnosov v združeni celoti gozd — divjad.

Metode dela

V letih 1977, 1978 in 1979 smo v okviru raziskovalne naloge »Biološki ukrepi za ravnotežje v kompleksu gozd—divjad« (nalogo sofinancirajo Raziskovalna skupnost Slovenije, Poslovno združenje gozdnogospodarskih organizacij in Lovska zveza

Slovenije) pregledali 312 vzorcev iz vsebine vampov jelenjadi in srnjadi, uplenjene v Kočevskem, Notranjskem, Krmskem in Pohorskem lovsko-gojitvenem območju.

Na Kočevskem smo z analizo zajeli 80 vzorcev hrane jelenjadi in 19 vzorcev hrane srnjadi, uplenjene v gojitvenih loviščih Žitna gora (LZS) in Medved (GG Kočevje). Vzorce so po naših navodilih, ob rednem odstrelu, zbirali poklicni lovci obeh gojitvenih lovišč. Glede na mesece uplenitve (od I. do XII.) so pregledani vzorci razporejeni, kakor prikazuje preglednica levo spodaj.

Postopek odvzema in konserviranja vzorca ter priprava za laboratorijsko obdelavo je takle: Na kraju odstrela vzorec iz vsebine vampa uplenjene divjadi shranimo v plastičen kozarec (0,75 l) in ga konserviramo v 4% raztopini formalina. Podatke o uplenjeni divjadi (vrsta, spol, ocena starosti) ter o času in kraju odstrela vpišemo na nalepko na kozarcu. Tako pripravljeni vzorci, hranjeni v primerno hladnem prostoru, so obstojni poljubno dolgo.

V laboratoriju vzorec pred analizo dobro speremo z vodo na situ (mreža z okenci 2 × 2 mm) ter po 3 urah odcejanja v mokrem stanju

Razmerje glavnih sestavin celoletne prehrane srnjadi in jelenjadi na Kočevskem
Tabela I

Sestavine	Srnjad (% od 19 vzor- cev)	Jelenjad (% od 80 vzor- cev)
trave	42,1	97,5
zelišča	94,7	92,5
listavci in grmovje	89,4	90,0
iglavci	—	23,7
krma s krmišč	—	15,0
sadje (jabolka in hruške)	31,6	18,7
polgrmi	36,8	7,5
gobe	36,8	11,3
odpadlo listje (opad)	5,3	52,5
praproti itd.	—	3,7

Meseci	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Skupaj
Jelenjad	—	—	—	—	—	—	2	5	11	18	28	16	80
Srnjad	1	—	—	—	—	3	2	1	4	1	1	6	19

Srnjad	Jelenjad
1. leska — <i>Corylus avellana</i>	1. leska — <i>Corylus avellana</i>
2. kalina — <i>Ligustrum vulgare</i>	2. kalina — <i>Ligustrum vulgare</i>
3. nav. trdoleska — <i>Euonymus europaea</i>	3. trepetlika — <i>Populus tremula</i>
4. beli gaber — <i>Carpinus betulus</i>	4. jelka — <i>Abies alba</i>
5. trepetlika — <i>Populus tremula</i>	5. hrasti — <i>Quercus sp.</i>
6. svib — <i>Cornus sanguinea</i>	6. češmin — <i>Berberis vulgaris</i>
7. gorski javor — <i>Acer pseudoplatanus</i>	7. beli gaber — <i>Carpinus betulus</i>

stehamo. Vzorec nato pod lupo z $2,5\times$ povečavo razdelimo na posamezne sestavine (zelišča, trave, iglavci, listavci, gobe itd.) ter vsako sestavino posebej stehamo in izračunamo njen delež v vzorcu. Istočasno s pomočjo dvoočesne lupe (menjajoča povečava) ugotovimo rastlinske vrste v posameznih sestavinah, ki jih je možno razpoznati s prostim očesom.

Ugotovitve

V tem sestavku želim s pomočjo izidov analiziranja vzorcev vsebine vampov prikazati sestavo prehrane divjadi obeh vrst v obdobju vegetacije (IV.—X.) in v obdobju mirovanja vegetacije (XI.—III.), razlike v prehrani obeh vrst in razlike v sestavi prehrane divjadi, uplenjene v gojitvenem lovišču Žitna gora in v gojitvenem lovišču Medved. Omenjeni prikazi značilnosti v prehrani so po-

dani v sorazmerjih frekvenc. Relativna frekvenca (razmerje pogostnosti) nam pove, v koliko vzorcih (v % od skupnega števila pregledanih vzorcev) je posamezna prehranska sestavina prisotna.

Iz tabele I. je razvidno:

— da so v vzorcih prehrane obeh vrst divjadi približno enako pogostni listavci in grmovje ter zelišča,

— da so trave pogostejše pri jelenjadi,

— da so iglavci in krma s krmišč (seno, sladkorna pesa, divji kostanj, koruza) le v vzorcih prehrane jelenjadi,

— da so polgrmi (borovnica, resa, vresje, robida...), sadje in gobe pogostejši pri srnjadi.

Zanimivo je, da divjad obeh vrst najraje objeda (približno) iste vrste listavcev in grmovja. Tabela II predstavlja najpriljubljenejšo sestavino oziroma vrste, ki so v vzorcih najpogostejše.

Iz tabele III je razvidno:

— da so trave ter listavci in grmovje v obeh letnih obdobjih enako pogosto zastopani,

— da se pogostnost zelišč nekoliko (vendar nepomembno) zmanjša v času mirovanja vegetacije,

— da so iglavci in krma s krmišč izrazite »sezonske« sestavine hrane.

Iz tabele IV je razvidno, da je hrana, ki si jo izbira divjad (v tem primeru jelenjad, razen sezonsko) pogojena tudi od razlik v prehranjevalnih razmerah posameznih območij. Obdobje mirovanja vegetacije (XI.—III.) je hkrati tudi obdobje zimskih koncentracij jelenjadi v zimovališčih. Lovišče Žitna gora ima zaradi svoje nadmorske višine in lege dejansko v celoti značaj zimovališča. Večji

del tega lovišča je v območju gozdov gradna in bukve (*Quercus-Fagetum*) z obilico zaraščajočih se pašnikov in košenic, ki nudijo jelenjadi najboljše zimške prehranjevalne možnosti. Naslednja značilnost tega lovišča, ki je tudi razvidna iz tabele IV, je obilno dodatno krmljenje jelenjadi v zimskem času.

Vzorci iz vsebine vampov (GL Medved) so od jelenjadi, uplenjene v nižinskem delu, v zimovališčih in v gozdovih jelke in bukve (revirji Velika gora, Fridrihtaj, Rog, Baza 20...). To se odraža v večjem deležu iglavcev in polgrmov v vzorcih. Iz pregledane vsebine vampov lahko zaključimo, da le manjši del jelenjadi v zimskem času prihaja na krmišča (ta trditev velja le za zimskem razmere v letih 1977, 1978 in 1979, torej v obdobju naše študije).

Zaključki

Čim pogostejše žival jemlje določeno sestavino (hrano), tem bolj dokazuje — z ozirom na celotno sestavo prehrane v določenem okolju in v določenem letnem času — kako ji ta sestavina tekne, kako ji je potrebna, v okviru njene celotne prehrane, za njen obstoj in razvoj. Pri tem pa je treba zaradi boljšega razumevanja prehranskih podobnosti proučevanih vrst divjadi (jelenjad, srnjad) upoštevati dejanske prehranjevalne možnosti (efektivne prehranjevalne možnosti), to je dejanske

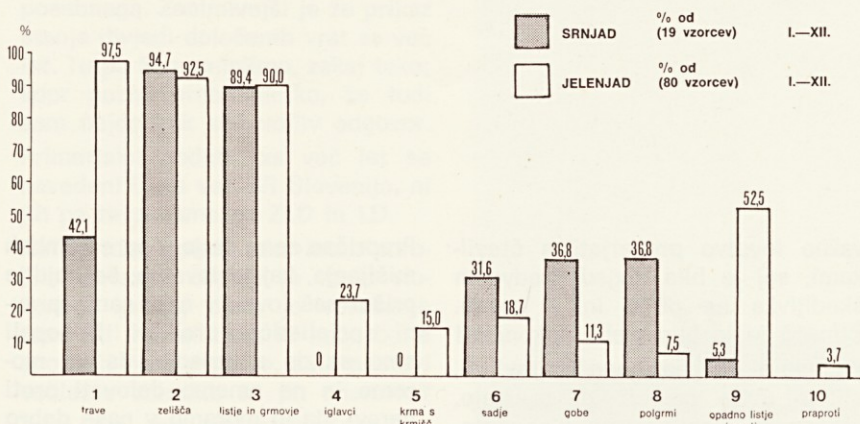
Primerjava sestavin hrane jelenjadi na Kočevskem, uplenjene v času vegetacije (IV.—X.) in v času mirovanja vegetacije (XI.—III.) Tabela III

Sestavine	IV.—X. (% od 36 vzorcev)	XI.—III. (% od 44 vzorcev)
trave	97,2	97,7
zelišča	100,0	86,3
listavci		
in grmovje	88,9	90,9
iglavci	11,1	34,1
krma s krmišč	2,8	25,0
sadje	33,3	6,8
polgrmi	2,8	11,3
gobe	13,9	9,1
odpadlo listje	58,3	47,7
praproti	2,8	4,5

Razlike v sestavinah hrane jelenjadi, uplenjene v času mirovanja vegetacije v goj. lovišču Žitna gora in v goj. lovišču Medved Tabela IV

Sestavine	Žitna gora (% od 22 vzorcev)	Medved (% od 22 vzorcev)
trave	100,0	95,5
zelišča	81,8	90,9
listavci		
in grmovje	100,0	81,8
iglavci	22,7	45,5
krma s krmišč	45,4	4,5
sadje	9,1	4,5
polgrmi	4,5	18,2
gobe	13,6	4,5
odpadlo listje	31,8	63,6
praproti	4,5	4,5

Razmerje glavnih sestavin celoletne prehrane srnjadi in jelenjadi na Kočevskem

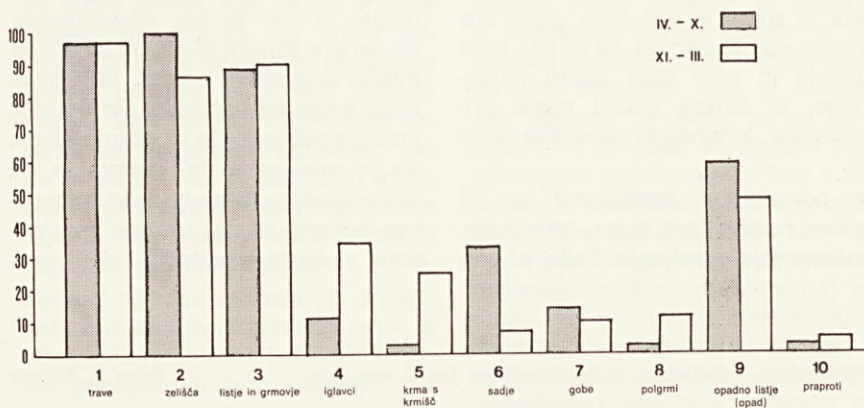

količine hrane, ki so dostopne divjadi. Količin pa ne omejujejo le vegetacijske razmere, pač pa tudi drugi življenjski dejavniki v okolju. Debelina, vrsta in trajanje snežne odeje so v podnebnih razmerah na Kočevskem vsekakor pomembne omejitve dejanskih življenjskih možnosti. Sneg namreč vpliva, da je divjadi hrana bolj ali manj dostopna, s tem pa vpliva tudi na delež najpomembnejših sestavin njene zimske (posredno tudi celoletne) prehrane. V dolgotrajni zimi z mnogo snega (kakršne v obdobju naše študije, od 1977 do 1979, ni bilo) bi bil delež trav in zelišč skoraj gotovo manjši, večji pa delež pogankov (listavcev, grmovja, iglavcev) in hrane s krmišč.

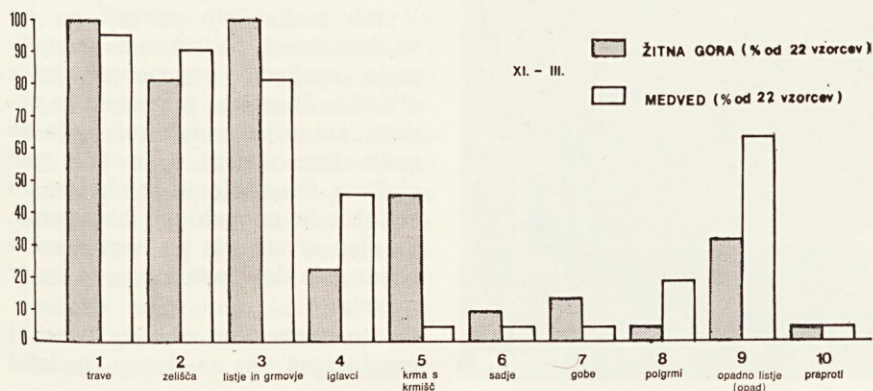
Na prehranjevanje divjadi pa vpliva tudi človek s svojim vznemirjanjem. Človekova prisotnost se je v celotnem okolju divjadi namreč zelo povečala. Vznemirjanje vpliva na

menjavo dnevnega ritma divjadi, na njeno razporeditev v prostoru (menjava arealov aktivnosti), na menjavo »energijske bilance« in hkrati na njene dejanske prehranjevalne razmere.

Primerjava sestavin hrane jelenjadi na Kočevskem, uplenjene od aprila do oktobra in od novembra do marca

Razlike v sestavinah hrane jelenjadi, uplenjene od novembra do marca v gojitvenem lovišču Žitna gora in v gojitvenem lovišču Medved

Posredovanje v okolju divjadi z namenom, da bi okolje nudilo divjadi kar največ ustrezne hrane, je zelo zahtevno delo. Kajti poznati in upoštevati je treba skupek »vhodnih podatkov«, med katerimi je poznavanje za rastlinojedo divjad najustreznejše hrane vsekakor prvenstveno.

Iz analize vzorcev vsebine vampov jelenjadi in srnjadi, uplenjene na Kočevskem, lahko povzamemo:

Trave, zelišča ter listavci in grmovje so najpomembnejše sestavine v celoletni prehrani jelenjadi in srnjadi na Kočevskem. Zato so oziroma naj bi bili ukrepi, ki izhajajo iz navedenih ugotovitev, naslednji:

— košnja in gnojenje pašnikov za divjad;

— presekavanje in drugi načini za zadrževanje razvoja vegetacije na kar največjih površinah v zaraščanju;

— razširjanje in ustrezno usposabljanje površin za divjad;

— zimsko in dodatno krmljenje divjadi, pravilna prostorska razporeditev krmišč in izbira ustrezne krme; — pravilna usmeritev odstreljevanja glede na letni odstrelni načrt (čim več odstreliti v obdobju vegetacije, to je do konca oktobra) s čimer posredno pomembno vplivamo na zmanjševanje škod od divjadi, prihranimo znatno količino dodatne krme in zmanjšamo vznemirjanje divjadi z lovom v zimskem obdobju, ko je mirovanje divjadi nujno potrebno.

Birokracija ali . . .

Mirko Kumer

Vsako prikazovanje gospodarjenja je povezano s številkami.

Če so števila, ki jih sestavljajo številke, pravilno razporejena in odražajo določen sistem ter vsebino, je treba zelo malo besedila ali skoraj nič in že si »človek od stroke« lahko ustvari sliko o stanju. Ob primerjavah podatkov za leta nazaj, oz. ob primerjavah z drugimi organizacijami iste panoge, lahko presoja uspešnost oz. neuspešnost gospodarjenja.

Uspehe oz. neuspehe v preteklem obdobju pa lahko upoštevamo pri sprejemanju načrtov in smernic za naprej. Skratka, ob pravilnih številkah oz. številih se soočamo z dejstvi, kjer preneha vsako slepomišljenje. A je zbiranje števil, še bolj pa njih obdelava resno in natančno delo. Bolj smo radovedni, več števil je treba in več dela mora biti vloženega. Toda zato, da bi bilo delo hitreje in prav tako dobro opravljeno, je človek izumil razne pripomočke, predvsem računske stroje.

V odmaknjeni preteklosti je bil glavni namen lova šport, izživiljanje, zalezovanje, streljanje. Tedaj ni bilo

važno lovstvo preverjati s številkami, saj je bila divjad predvsem škodljivka na polju in v gozdu. Čimveč jo je bilo treba pokončati! Pri tem ni bilo potrebno ugotavljati, ali je ubite preveč ali premalo, kakšen je njen spol in njena starost, še najmanj pa, kolikšna je telesna teža ali teža trofeje. Lovec je sam pri sebi kakor tudi pri ljudeh veljal tem več, čim več je ustrelil. Seveda so bile tudi častne izjeme, ki pa niso dajale tona takratnemu lovstvu.

Vprašam se, kaj je preobrazilo človeka-lovca, da sedaj misli drugače in da mora misliti drugače. Ali nas je streznilo izginjanje posameznih živalskih vrst? Ali so nas na nepravilen odnos do divjih živali opozorili nelovci, ljubitelji narave? Ali so se med lovci samimi pojavili ljudje, ki jim je čut odgovornosti do narave zbistril duha, da so začeli misliti drugače? Namreč, da človek kljub svojemu napredku (in deloma prav zaradi tega) le ni vsemogočen, da je prav tako del narave in da mora spoštovati ne le sebe, temveč vso naravo, če naj tudi on sam obstaja sedaj in v bodoče.

Prepričan sem, da je v spremembah mišljenja, kaj je lovstvo, še najdlje prišel naš lovec v naši samoupravni socialistični ureditvi. Dokopali smo se do spoznanja, da ne moremo in ne smemo delovati proti naravi, da jo moramo v naše dobro ohranjati in vsestransko varovati, če naj se pojavljajoče rane čimprej zacelijo.

Divjad je družbena lastnina in uživa posebno družbeno varstvo. Nam lovcem pa je z zakonom zaupano, da to družbeno lastnino upravljamo kar najbolj gospodarno, ob upoštevanju enakopravnih pravic tudi drugih uporabnikov prostora, na katerem živi divjad. To je tudi privedlo do samoupravnega sporazumevanja, do družbenega dogovarjanja o medsebojnih obveznostih pri izpolnjevanju nalog, ki nam jih vsem nalaga Zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč.

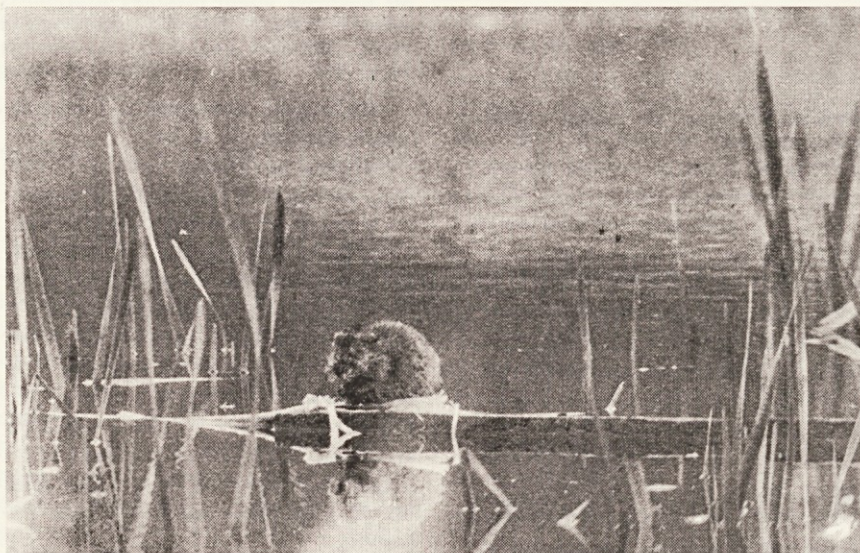
V raznih funkcijah LD in Lovske zveze oz. Zveze lovskih družin (ZLD) Maribor delujem že ves čas po osvoboditvi. Zadnje obdobje se najbolj poglobljam v gospodarjenje in statistično službo lovske organizacije. Pri tem se pa ne zadovoljujem s podatki o naši LD in o našem Mežiškem bazenu s 7 LD, zanima me tudi problematika ZLD kakor tudi Lovske zveze Slovenije (LZS). Kot novo se sedaj vpleta lovskogojitveno območje.

Iz statističnih podatkov, ki jih vsako leto sporočijo lovske družine področnim zvezam (ZLD), le-te sestavijo zbirnik in ga dostavijo LZS, ki nato na ca. 50 straneh izda bilten. V teh statističnih zbirkah pa ne najdem dovolj podatkov za temeljitejšo analizo o gospodarjenju z divjadjo. Zbrani so predvsem le podatki, kaj in koliko odstrelimo in da nekja žive divjadi v lovišča tudi vložimo. O navedenih pomladanskih staležih in poginih pa tako vemo, da niso stvarni, ki pa nam vseeno nakazujejo določeno stanje in smer razvoja.

Če te statistične zbirke (zvezke) pregleduješ list za listom, podatki

Pižmovka — divjad, ki jo je dovoljeno loviti vse leto

Foto K. Mlinar

za eno določeno leto ne povedo nič posebnega. Zanimivejši je že prikaz stanja divjadi določenih vrst za več let. Tu pa že pomislimo, zakaj tako; kdor pozna problematiko, že tudi sam najde kak zadovoljiv odgovor. Primerjalni podatki za več let so navedeni le za vso SR Slovenijo, ni jih pa za posamezne ZLD in LD.

Koliko nam potem taka letna poročila koristijo, čeprav je vanje vloženega precej dela, je vprašanje zase. Ali naj si tisti, ki hoče bolje spoznati problematiko, sam sestavi večletne zbirnike in jih analizira?

Tako pri tem more priti le do podatkov, ki kažejo, ali se je številčnost določene divjadi povečala ali zmanjšala in kako se temu primerno prilagaja odstrel. Z novim obrazcem »Poročilo o odstrelu in izgubah divjadi, ocena spomladanske številčnosti in načrt odstrela« (ki je zaradi velike oblike nepraktičen), uvedenim pred tremi leti, se trudimo zbrati tudi število odstreljene divjadi po starostnih skupinah (jelenjad, srnjad, medved). Na obrazcu je tudi nekaj izpopolnitev glede spola divjadi. Ta obrazec pa slabše od prejšnjega obrazca »zbira« podatke o velikem petelinu in ruševcu, saj so petelini in kure zajeti skupaj v eni rubriki. Na ta način ni možno primerjati staležev petelinov (samcev). Iz prakse pa vemo, da lažje in bolj gotovo lahko ugotovimo stalež petelinov kakor kur ter da je navedeno število kur lahko zelo daleč od resnice. Sumirani podatki stanje zameglijo in to prav pri divjadi, ki bi jo morali obravnavati zelo pozorno spričo nenehnega zmanjševanja njene številčnosti. Nasprotno pa obrazec pri lisicah zahteva, da moramo njih številčnost navajati ločeno po spolu. Čemu in po kakšni metodi naj to ugotavljamo?

Sicer je pa več vrst spodrseljavev glede prijavljanja številčnosti. Znano mi je, kako lovske družine, v katerih lovišča se postopoma širi jelenjad, prijavljajo spomladansko številčnost. Če se v lovišču med letom pojavi prehodni jelen, prijavijo vsaj 4—5 živali spomladanskega staleža, da se lahko potegujejo za odstrel (1) jelena (seveda jelena, ne košute ali teleta). Verjetno je tudi v tem razlog, da v družinskih loviščih odstrelimo le 29,6% jelenjadi glede na spomladanski stalež, medtem ko v gojitvenih loviščih

Kozorog, desno pa vrh Triglava

Foto R. Košir

60,8% (statistični podatki LZS za lov. leto 1977/78, stran 16—17). Podobno je pri medvedu: v družinskih loviščih je odstrel 13,4%, v gojitvenih pa 24,1%. Podoben nepošten način prijavljanja staleža je tudi v drugih primerih, kadar gre za redko divjad. Saj, če ne prijaviš ustreznega staleža, ne dobiš odstrela! Tudi ne verjamem podatkom lovske družine, ki prijavi odstrel skupno 20 srnjih mladičev, med katerimi ni nobenega srnjačka; vse so le srnice, da je tako bolj zadoščeno gojitvenim smernicam. Take hibe bi bilo treba v naših poročilih odpraviti oz. onemogočiti.

Sedanji obrazec zahteva pri srnjadi tudi opredelitev kakovosti »A« in »B« glede na telesno težo, pri srnjakih pogojeno s težo rogovja. Ker pa vemo, da merila niso in ne morejo biti enotna za vso Slovenijo (niti za območje ene ZLD ali lovske gojitveno območje), izoblikovale so jih tudi razne komisije (LD ali ZLD), bi jih bilo zaradi pregleda in preverjanja skladnosti oz. logičnega odstopanja med posameznimi lovišči le potrebno analizirati, morebitne nepravilnosti odpraviti ter jih pri pristojnih organih potrditi (legalizirati) kot osnovno izhodišče za bodoče (daljše) obdobje.

Več nam povedo stvarni podatki o telesnih težah, težah in oblikah trofej, razporejeni po starostnih skupinah in spolu. Take podatke lovske družine sicer zberejo (ali tudi ne), vendar jih nihče ne obdela.

Brez smisla je tudi primerjati številčnost in odstrel divjadi posameznih glavnih vrst, če ob tem ni podatkov o rajoniziranih oz. bonitiranih površinah. Čeprav smo leta 1962 bonitirali lovišča po enotnih merilih po vsej Sloveniji za več vrst divjadi, sedaj nekateri te (svojčas s precejšnjo skrbjo zbrane in obdelane) podatke zavračajo kot osnovo brez vrednosti. Res je, življenjske razmere za divjad so se spremenile in se bodo še, vendar prav primerjava določene površine s staležem ali odstrelom pove več kakor suhoparno teoretiziranje. Tudi danes se za prikazovanje bolj ali manj bogatega lovišča uporabljajo ti podatki. Ali se tudi v bodoče lahko zadovoljimo s sedanji podatki in sedanjim načinom njih zbiranja in objavljanja? Kdo je s sedanjim načinom zadovoljen, kdo te podatke analizira in komentira? In ali naj ti podatki služijo samo za arhiv ZLD oz. LZS? Saj lovske družine teh podatkov ne dobijo, prav tako ne komisije za lovstvo pri občinskih skupščinah. Širša lovska javnost torej s tem ni seznanjena. In če bi jih LD oz. te komisije tudi dobile, ali bi se potrudile same sestavljati prepotrebne primerjalne podatke (za več let)? Verjetno ne. Če pa hočemo ugotavljati, kako gospodarimo, so nam podatki vsekakor potrebni. Kako potem? Ali zadostuje, da LD zbere le številke oz. števila in jih odda naprej, zase nastavi lastno evidenco, ne briga pa je, kako go-

spodarijo sosed, oziroma kako se naša lovsko-gospodarska politika odraža v širšem prostoru?

Kako naj bomo odprti do družbe: naj govorimo samo pavšalno (najraje se pohvalimo), ali naj bomo samokritični in določene rezultate ter ukrepe konkretiziramo? Kdo naj občinsko skupščino obvešča o celotnem lovskem gospodarstvu v občini (skupno o vseh LD v občini) in ga mogoče še primerja z lovišči izven občine? Kako naj lovsko gospodarstvo vključimo v javno obravnavo, če ne moremo postreči s stvarnimi števili (podatki); ne le o odstrelu (saj hočemo odpraviti dosedanj slab vtis), temveč tudi o drugem (kakovost divjadi, vloženo delo za varstvo in gojitev, za izboljšanje prehrane, gospodarjenje s sredstvi ipd.)?

Menim, da je naša lovska organizacija dolžna zbirati in zbrati take podatke za obveščanje širše javnosti. Pri tem vprašam: zakaj bi se pri tem ne posluževali računalniške tehnike! Nisem sicer strokovnjak za to, vendar vidim možnost le v računalniški obdelavi podatkov. Saj je za pravilno ugotovitev, pravilnejšo oceno smotrnega in družbeno koristnega gospodarjenja z divjadjo potrebnih mnogo dolgoročnih analiz in opredelitev. Z obdelavo na dose-danji način bi le z veliko težavo

prišli do vsestranskih podatkov, povečali bi le birokracijo, za kar pa se lovci ne navdušujemo.

Z računalniškim evidentiranjem in izvlečki analiz bi lahko zadostili vsem interesentom, vsem podpisnikom družbenih dogovorov. Potrebno bi bilo le zastaviti dober računalniški program in predpisati lovsko-gospodarsko statistiko kot resno nalogo vsem lovskim družinam in lov. OZD. Podatke naj bi zbirali na sedanji način, tekoče z letnimi poročili od LD prek ZLD do LZS, ki naj bi jih posredovala računalniškemu centru v obdelavo.

Podatke naj bi analizirali vsakih pet let, leto pred iztekom 5-letnih planskih obdobj, da bi rezultate lahko uporabili tudi za izdelavo bodočih srednjeročnih planov. Tak almanah bi moral vsebovati podatke za vsako LD posebej in zbirno za občino, zvezo lovskih družin oz. lovskogojitveno območje ter za vso SR Slovenijo. Vsaka LD in zveza (oz. lovskogojitveno območje), po potrebi pa tudi drugi interesenti, bi prejeli po 1 izvod (ali več) almanaha.

Na to se bo verjetno kdo oglasil, češ kdo bo pa nosil stroške? Jaz pa vprašam, ali ne bi bili denar koristneje porabili v ta namen, kakor pa za gradnjo lovskih domov, reprezentanco in podobno. Poglejmo finančne podatke statistične službe

Lovske zveze Slovenije (1970/71 do 1977/78).

Dejanski dohodki iz gospodarjenja (brez saldov iz prejšnjih let) so od 1970. do 1977. leta narasli od 9 786 000 din (novih) na 34 422 000 ali za 252 %, izdaki od 8 201 000 na 26 376 000 ali za 221 %, saldo po letnih obračunih pa od 6 355 000 na 29 088 000 din ali porast za 358 %. Saldo konec leta 1977 predstavlja 84 % celotnega dohodka gospodarjenja v letu 1977 (dosežena v letu 1977, brez salda iz prejšnjega leta). Pri tolikih razpoložljivih sredstvih nam lahko marsikdo očita, da ne gospodarimo v duhu zakona: »dohodek iz lovišča nazaj v lovišče«. Deloma je to tudi res, saj smo v zadnjih treh letih za krmljenje divjadi, vključno za obdelavo polj za divjad, uporabili le 9 % dohodka. Seveda pa je pri tem javnosti treba povedati, da prostovoljno delo lovcev v loviščih ni plačano. Na primer, ali je umestno, da zadržujemo toliko denarja, ki je vsak dan manj vreden? Ali bi bilo torej škoda, del tega denarja nameniti za podrobnejšo obdelavo statističnih podatkov v korist preučevanja lovskega gospodarjenja, da sedanje podatke obogatimo z vsemi tistimi kazalci, ki bi utemeljevali celotno dejavnost lovskega gospodarjenja v Sloveniji? Menim, da zbiranje in analiziranje takih podatkov ni birokracija. Še kako bi nam služili pri usmerjanju našega lovskega gospodarstva!

Prepričan sem, da je lovška organizacija SR Slovenije sposobna na predlagani način zbirati podatke, jih vključevati v računalniški sistem (jih analizirati) in se jih posluževati, a ne le lovška organizacija, temveč tudi druge zainteresirane organizacije in ustanove. Posamezniki pa bi iz računalnika lahko zahtevali izvlečke za sprotno ugotavljanje stanja ali za poglobljene analize. Potrebno bi bilo le statistični službi dati dovoljno težo, izdelati primerne obrazce v zameno za sedanje ter za dopolnjeno evidenco. Treba pa je seveda, da smo lovci pri zbiranju in pošiljanju podatkov bolj poštteni in doslednejši kakor doslej. Praktično bi lovskim družinam in zvezam olajšali delo, saj bi »centrala« za vse vodila dolgoročno statistično službo.

Ali imam prav? Presodite!

Steklina na območju SR Slovenije

Od 16. 8. do 15. 9. 1980 so z območja 17 občin laboratorijsko preiskali glede na steklino skupno 136 živali oz. njihovih delov (115 lisic, 5 psov, 8 mačk, 5 srnjadi, 3 jazbece).

Veterinarski virološki inštitut v Ljubljani je ugotovil steklino pri 4 lisicah z območja občine Celje, pri 2 lisicah z območja občine Kranj, pri (1) lisici z območja občine Mozirje, pri 2 lisicah z območja občine Radovljica, pri (1) lisici z območja občine Ravne na Koroškem, pri 6 lisicah z območja občine Radlje ob Dravi, pri (1) lisici z območja občine Velenje ter pri 7 lisicah z območja občine Žalec.

Skupno je bilo torej od 16. 8. do 15. 9. 1980 na območju 8 občin ugotovljenih 24 primerov stekline in sicer samo pri lisicah. Druge preiskane živali oz. njihovi deli so bili na steklino negativni.

Po ugotovitvah stekline v SR Sloveniji v tem mesecu kaže, da je steklina še vedno najbolj množična na območjih občine Radlje ob Dravi in občine Žalec.

V drugih okuženih občinah bolezen ponehuje, kar lahko sklepamo iz tu navedenih podatkov; izmed 10 občin, v katerih so bili še prejšnji mesec ugotovljeni primeri stekline, v tem mesecu (od 16. 8. do 15. 9.) v občinah Dravograd, Slovenj Gradec ni bilo pozitivnih primerov.

Številnejši primeri stekline v občinah Radlje ob Dravi in Žalec, deloma to velja tudi za občino Celje, pa kažejo, da na njihovih območjih lisic niso dovolj razredčili. Zato so stekle živali z okuženih območij okužile tudi lisice v neokuženih predelih občin.

Republiška veterinarska uprava

Razstava in knjiga »Redke in ogrožene živalske vrste v Sloveniji« sestavni del razstave »Narava – divjad – lovstvo«

Življenjska raven človeka se iz leta v leto izboljšuje, priče smo vsestranskega nagleg napredku. Vendar napredek terja svoj neizprosni davek: prav tako smo priče krnjenja in uničevanja narave. Številni in različni so posegi, s katerimi človek prizadeva svoje naravno okolje in z njim tudi živalstvo, ki je njegov neločljivi sestavni del.

Vprašanja varstva živalstva so vse bolj pereča tudi pri nas. Število predstavnikov nekaterih vrst se je močno znižalo; prizadete so razne živalske skupine, od žuželk in drugih majhnih živali do sesalcev. Povzročitelji tega upadanja so prav tako različni, včasih nepričakovani in mnogokrat nepoznani. Vse pogostejše se tudi pri nas postavlja vprašanje, katere od naših živalskih vrst oziroma skupin so v sedanjem času že ogrožene in kaj je temu vzrok. Odgovor še zdaleč ni lahek. Vendar je pri nas že skrajni čas, da kdo skuša dati odgovor, ali vsaj nakaže, v kateri smeri ga je treba iskati.

Zaradi pomembnosti vprašanja o varstvu favne (živalstva) smo se v Prirodoslovnem muzeju Slovenije odločili, da o tej temi naredimo primerno razstavo »Redke in ogrožene živalske vrste v Sloveniji«, katere otvoritev je bila 8. oktobra t. l. v navedenem muzeju. Obenem smo pripravili, kot dopolnjen

katalog razstave, tudi istoimensko publikacijo, ki obsega 263 strani (avtorja razstave in knjige sta Savo Brelih in Janez Gregori).

Za izhodišče pri pripravi razstave in spremne publikacije smo upoštevali predvsem: 1. nekatere vrste oziroma skupine živali so pri nas resno ogrožene, 2. do sedaj še nihče pri nas ni napravil seznama ogroženih vrst živali, 3. potrebna je revizija obstoječih zakonskih določil, 4. nekateri biotopi so resno ogroženi, 5. treba je poživiti razprave o ogroženosti živali in po svojih močeh prispevati k osveščanju ljudi.

Da bi s problematiko ogroženosti živalskih vrst seznanili tudi širši krog lovcev, bomo z omenjeno razstavo sodelovali tudi na razstavi »Narava — divjad — lovstvo, Ljubljana '80«, ki bo od 24. oktobra do 2. novembra letos na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. Opozoriti želimo predvsem na omenjeno publikacijo, ki smo ji posvetili posebno skrb in naj bi služila za osnovo še temeljitejšemu delu na področju varstva favne. V njej podajamo celovit sistemski pregled živalstva v SR Sloveniji in pri vsaki vrsti ali skupini živali navajamo, kateri naši zakonski predpisi jo obravnavajo.

Čim temeljiteje smo skušali analizirati, kaj vse v sedanjem času ogroža ži-

valstvo, in ponekod smo podali tudi naše domneve o tem. V seznamu vseh ogroženih vrst oz. skupin živali, ki ga podajamo, je pri vsaki označeno, kaj jo po našem mnenju ogroža. Svoje odločitve utemeljujemo z ustrezno razlago, ki sledi seznamu.

Na kratko omenjamo zavarovane biotope (bivališča, življenjske prostore) in njihovo živalstvo, ki je pri nas živelo v preteklosti, in novonaseljene vrste. Mogoče komu ni poznano, da sta v davni preteklosti na našem ozemlju tur in los daleč preživela svizca. To poglavje bo dobrodošel vir podatkov vsem, ki želijo naseljevati živali novih vrst pri nas.

Posebno skrb in dobršen del knjige smo namenili zakonodaji in na enem mestu skušali zbrati vse naše predpise, ki neposredno ali posredno obravnavajo živali. Zbrali smo nič manj kakor 103 zakonske predpise in jih v skupnem pregledu razvrstili po področjih. Najpomembnejše navajamo v celoti, iz drugih povzemamo nekatere člene ali jih samo omenjamo. K zakonskim predpisom smo pripravili ustrezno razlago. Na koncu knjige smo napravili povzetek, da bi prikazali bistvo vprašanj o varstvu živalstva pri nas. V povzetku po točkah navajamo, kaj vse je treba pri nas nemudoma urediti, da bo varstvo živalstva učinkovitejše, kakor je bilo do sedaj.

Prepričani smo, da bo publikacija »Redke in ogrožene živalske vrste v Sloveniji« dobrodošel vir informacij vsakomur, ki ga zanima narava in razna vprašanja o varstvu živalstva. Obenem bo dober pripomoček vsem zainteresiranim za zakonodajo, ki obravnava živalstvo. Zakonodajalci bodo v njej končno dobili celovit pregled nad živalstvom, kaj in kako je pri nas zavarovano, kaj je treba popraviti oziroma dopolniti.

Razstava in knjiga imata še en, po našem mnenju bistven pomen. Sta prispevek k vzgoji ljudi, ki naj se kaže v tem, da bi končno začeli gledati na naravo kot na celoto, kjer imajo vse živalske vrste svoj povsem določen pomen in predstavljajo delček velikega mozaika narave. Narava ne pozna škodljivih in koristnih vrst; pozna samo vrste, ki so med seboj povezane v zapletenih, človeku često še nerazjasnjenih prehranjevalnih verigah. Živali so lahko koristne ali škodljive izključno samo v razmerju do človeka. Treba je vložiti vse sile, da čim globlje spoznamo naravo in njene zakonitosti. Le tako bomo uspeli pravilno ravnati z njo, v mnogih primerih povsem drugače, kakor to delamo danes.

Janez Gregori,
Prirodoslovni muzej Slovenije

Črni škarnik — pri nas redka, vse leto zaščitena ujeta

Foto J. Gregori

Več jerebike v naše gozdove

Saša Bleiweis

Jerebika (*Sorbus aucuparia* L.), naša avtohtona drevesna vrsta, ki jo poleg gozdarjev dobro poznajo tudi vrtnarji, drevesničarji, lovci in krajinarji, spada v botanično družino rožnic **Rosaceae**.

Pomembnejše od poznavanja morfoloških značilnosti jerebike je poznavanje večstranske koristnosti tega razmeroma nizkega, največ do 15 m visokega drevesa, ki ga spomladi krase številni beli cvetovi, jeseni pa oranžno rdeči jagodičasti in šopasti plodovi.

Jerebiki, ki je skromno zastopana v naših gozdovih, bi morali predvsem iz gozdnovarstvenih ozirov namenjati večjo pozornost in jo pospeševati. Z njeno prisotnostjo lahko na posreden ali neposreden način omilimo obseg škod, ki jih gozdovom povzročajo številne žuželke pa tudi sesalci.

Cvetovi jerebike so bogati sladke medicinske, s katero se poleg čebel hranijo še žuželke raznih drugih vrst, od katerih naj omenimo predvsem za gozdove zelo koristne in pomembne ose najezdnice (**Ichneumonidae**), goseničarke (**Tachinidae**),

ropne muhe (**Asilidae**) in drugi parazitiski dvo- in kožokrilci.

Pomembnejšo vlogo od cvetov pa imajo plodovi, za katere je ugotovljeno, da so vitaminsko zelo bogati in verjetno prav zaradi tega cenjena in odlična naravna krma številnim gozdnim pticam, od drobnih in splošno koristnih ptic pevk do gozdnih kur. Poleg vitaminov vsebujejo zreli plodovi jerebike tudi taninsko kislino in jih mali glodavci raznih vrst verjetno prav zaradi te kisline zelo radi uživajo. Tudi kopitarji, ki so v normalnih populacijah prav tako nepogrešljiv člen prehranjevalne verige v vsaki gozdni biocenozi, jih radi zobajo. Taninska kislina, ki je višje razvitim živalim potrebna za normalno rast in razvoj, pa zaradi trpkosti ne ustreza človekovemu okusu.

Iz navedenega lahko zaključimo, da jerebika zasluži tudi med gozdarji in lovci večjo podporo, saj z vnašanjem in širjenjem jerebike v gozdovih na posreden način zmanjšujemo škodo od jelenjadi in srnjadi, ki jo le-ta, kadar je preštevilna, napravlja na drugih gospodarsko zanimivejših drevesnih vrstah.

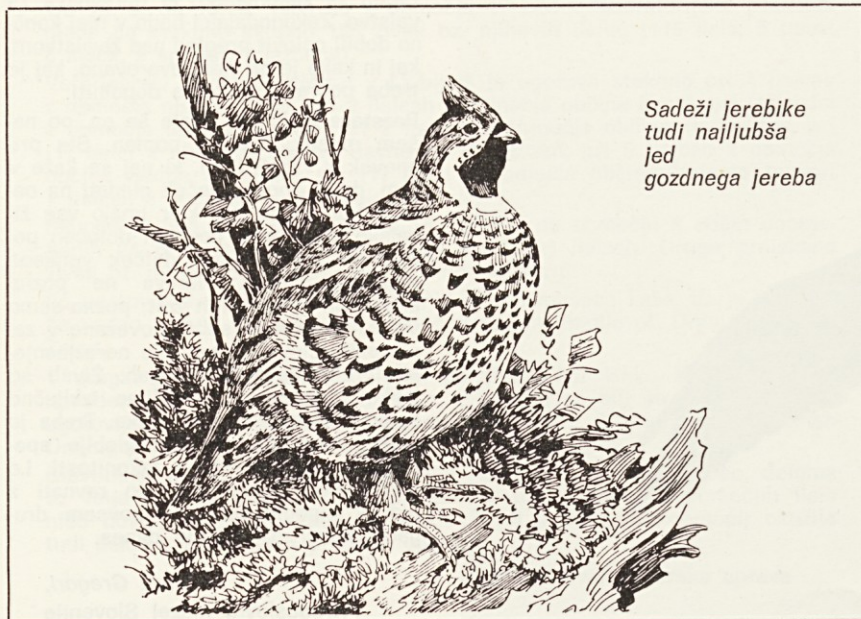
Kot zadnjo naj omenimo še estetsko vlogo jerebike, ki je tudi ne kaže zanemariti. Z lepo belimi šopastimi cvetovi spomladi, jeseni pa z živo rdečimi plodovi pestri enoličnost gozdov. Okrasni videz in vlogo jerebike so spoznali tudi vrtnarji in krajinarji, ki jo posebno v zadnjem času v vse večjem številu vnašajo v vrtove in parke, zlasti pa v nasade ob poteh in cestah.

Navedena dejstva so dovolj tehten razlog, da bi jerebiko tudi gozdarji in lovci morali bolj upoštevati. Prvi korak k zelenemu cilju bi morali napraviti gozdni drevesničarji in sicer tako, da bi v večjem številu vzgajali jerebikove sadike v vsaki gozdni drevesnici.

Vzgoja sadik

Vzgoja sadik jerebike je enostavna, zahteva pa praktične izkušnje. Važno je predvsem, da z jeseni nabranih zrelih plodov odstranimo mesnati del, ki ovira in zadržuje kalitev semena. Izločanje semen iz plodov je najlažje pa tudi najhitrejše s sadno prešo. Na ta način pridobljeno seme še temeljito izperemo v vodi in ga neposredno zatem, vsekakor pa še isto jesen, na redko posejemo in zabranamo v pripravljeno površino drevesnice. Posejano seme vzkali navadno že naslednjo pomlad, le v izjemnih primerih preleži v zemlji eno leto. V dveh, treh letih zrastejo mladike, ki so pri višini okoli 2,5 m najustreznejše za presaditev.

Jerebika je drevesna vrsta, ki ljubi svetlobo, in ne zahteva posebno kakovostnega zemljišča. Ustrezne terene najdemo vsepovsod: ob novozgrajenih gozdnih poteh, na presekah pod električnimi daljnovodi, ob gozdnih robovih, ob robovih gozdnih jas, na novo pogozdenih površinah in podobnih mestih. Presajene sadike moramo obvezno podpreti in istočasno tudi zavarovati z najmanj dvema vsaj 2 m visokima, ob sadiki drug drugemu naproti sto-

Sadeži jerebike
tudi najljubša
jed
gozdnega jereba

ječima koloma (debelce je med njima), ki ju skupaj s sadiko parkrat prevezemo. Morda bi kazalo presajene sadike dodatno še premazati z repelentnim sredstvom.

Zavarovanje sadik

Zavarovati sadike je nujno, ker je sicer zelo lahko naš trud zaman. Nezavarovane jerebikove sadike, presajene in vnesene v sesto, so skoraj obvezno žrtve srnjaka, ki si jih zaradi njihovih lastnosti, pa tudi zaradi ustrezne debeline izbere za čiščenje in barvanje rogovja. Istočasno pa z izbranimi in poškodovanimi sadikami tudi »zakoliči« mejo svojega stanišča.

Če je kljub zavarovanju sadika zelo poškodovana, je priporočljivo, da jo posekamo »na čep«, toda šele v času mirovanja vegetacije, ne pa takoj, ko poškodbo ugotovimo. S posekom sadike dosežemo, da bodo iz panja spomladi pognali številni poganjki, ki bodo divjadi zaradi sočnosti spet prava poslastica in jih z užitkom popase. Ti poganjki so nekakšni »strelovodi«, ki odvrčajo divjad od drugih drevesc gospodar-

sko pomembnejših vrst, na katerih bi sicer delala občutno škodo.

Sejanje jerebikovega semena neposredno na teren se ne obnese, saj divjad sproti popase vse kaliče. Velika priljubljenost jerebike kot pašne rastline je verjetno glavni vzrok za slabo naravno pomlajevanje jerebike. Edina možna pot je vzgoja jerebikovih sadik v drevesnicah in še tam je v določenih predelih potrebno mlade sadike posebej zavarovati z ograjo. Koristi, ki jih lahko pričakujemo od odraslih dreves, odtehtajo stroške za vzgojo sadik v drevesnici in njih zavarovanje na terenu.

Z gozdnovarstvenega stališča jerebiko lahko primerjamo le z nekaterimi pečkato plodnimi in koščičasto plodnimi rožnicami, ki nam morajo biti v gozdu vselej dobrodošle.

V tem kratkem opisu jerebike, njenih bioloških in socioloških lastnosti (pa tudi njene estetske vrednosti) je nakazana pot, kako te lastnosti izkoristiti za biološko obliko boja proti raznim škodljivcem gozdnega drevja, pa tudi — kar je izredno pomembno — za hrano divjim živalim.

podlogo. Tudi jih pošiljajo v tuje dežele, ... izvažajo jih na Holandsko, od koder prihajajo celó v Indijo. Ker so ti polhi zelo mastni, razpustijo kmetje njihovo mast, meso pa uživajo z zeljem in repo.«⁴

Nekaj mlajše ko Steinbergovo je Hacquetovo pričevanje (1766 do 1787) s Kočevskega. Tamkajšnji poljši lov je dajal »dvojno korist, prvič zavoljo kože, ki pomeni fino lahko zimsko podlogo za ženske obleke. Edinole pri neskrbni izdelavi teh kož se je bati, da lahko spričo svoje masti, ki jo še vsebujejo, umažejo svilene prevleke. L. 1765 je bilo mogoče za 5 dukatov kupiti vso (poljšo) podlogo za dolgo obleko. In polhi so jeseni zelo mastni in okusni, zlasti v rižu kuhani so boljši ko pečeni. Številni tamkajšnji prebivalci jih na zimo nasolijo v sodih in tako hranijo za vsakdanjo hrano.«⁵

Kordesch je proti sredi 19. stoletja (1839/40) povzel, da so polhi za kmete dvojno koristni, ko namreč uživajo njihovo meso in uporabljajo ali prodajajo njihove fine kože za krznene čepice in za podloge zimskih oblačil. Natančneje pričujejo o tem naslednja izvajanja: »Polhi imajo mehko, nežno meso in so praviloma zmerom izredno mastni,« tako da je spričo tega nastal kranjski pregovor: »Je debel kakor polh.« »Razen spočetka nekoliko neprijetnega vonja masti naj bi bili (polhi) zelo okusni, tako da bi jih lahko, če so pečeni oziroma kuhani v rižu ali sočivju, imeli za jagnjetino, če nas ne bi drugače poučevale neštevilne kože, ki so obešene na stropu kmečke sobe. Jetra te živali naj bi bila prava poslastica, medtem ko naj bi se razpuščena mast odlično obnesla ... kot domače sredstvo zoper marsikatero bolezen.

Zavoljo podobnosti polhov s podganami, še bolj pa zavoljo okoliščine, da se tako težko oprimemo tega, česar nismo navajeni, občutijo (posebno ženske) nepremagljiv gnus do teh živali, ki pa pomenijo kmetom na območjih, kjer so zlasti pogostne, jeseni velik del dnevne hrane. Prav tako jih na tisoče nasolijo v kadeh in sodih in jejo pozimi. Ampak ob tem je treba pripomniti, da so polhe pred časom, ko industrija ... še ni tolikanj napredovala ko sedaj, jedli ne samo na Dolenjskem, temveč tudi na Notranjskem dosti po-

O koristih našega poljšega lova

Angelos Baš

Prvič smo poučeni o koristih našega poljšega lova za čas okoli leta 1240. Takrat so bili v Karintiji, tj. na Koroškem, Štajerskem, Kranjskem in Primorskem »tudi užitni polhi (glires), ki jih jedo, čeprav se zdi, da so iz mišjega rodu, kajti njihovo meso je tečno in mastno.«¹ In po zapisu iz 16. stoletja je bila na Kranjskem poljša mast v navadi kot zdravilo zoper marsikatero telesno poškodbo.²

Poučnejše je v tej smeri Valvasorjevo poročilo (1689) o uživanju polhov in njih uporabi pri izdelavi oblačil: »O naših polhih je treba povedati še, da so lepo rejeni in imajo veliko več masti ko mesa; zato jih je najbolje peči. Mnogi plemenitaši in meščanje se branijo te jedi, posebno ženske. Eni pravijo, da se jim graja, ker te živali vrag vardeva in pase, drugi, ker so tako

podobne podganam. Kmečkemu človeku pa se tako malo upirajo, da jih nasoli polne lonce, sode ali kadi in jih uživa vso zimo. Ponekod jih marsikdo nasoli po več tisoč. Ta žival pa ni samo za jed, ampak tudi za okras obleki. Njihove mešiče prevažajo v oddaljene dežele in kraljestva, na primer v rimsko cesarstvo, na Holandsko, na Špansko, Nizozemsko, v Anglijo, Francijo, Italijo itd. Krznarji potrosijo kože z apnom, od česar dobiva krzno ali podlaga črnikaste lise kakor tiger.«³ Steinberg pa poroča (1758) tole: »Polšje kože prinašajo (na Javorniku) zelo dober profit; prodajajo jih krznarjem, ki jih izdelajo in šivajo v četverkotne tablice ter jih prodajajo v velikih količinah. Ta krzna mnogokje rabijo gospodom kanonikom za podloge njihovih kornih plašev in ženskam za lahko krzneno

gosteje ko dandanes, ko so samo še krajevno priljubljena jed na kmečki mizi.

Polšje kože, ki dajejo potem, ko so izdelane, v resnici prav krasilno, bleščeče belo in svetlo sivo krzno, pošiljajo, kadar je zadoščeno domačim potrebam, kot trgovsko blago daleč na sever in jug. Tujec, ki potuje pozimi po Kranjskem, bo komaj lahko videl na glavi kranjskega kmeta drugo pokrivalo ko okroglo čepico iz tega krzna, prav kakor je krznena suknja (kožuh), ki je pri revnejšem razredu samo iz ovčjih kož, pri premožnejših zelo pogosto podložena s polšjimi kožami.⁶

L. 1865 je Jurčič omenil kot končni namen, zavoljo katerega so lovili polhe, »skledo tolstih polhov, v krompirju kuhanih«.⁷

Čeprav pogrešamo statistiko o polšjem lovu, si lahko v tem pogledu do neke meje pomagamo z ustreznimi posrednimi pričevanji. Tako zvemo npr. iz kataloga gozdarske razstave, ki je bila ob svetovni razstavi leta 1873 na Dunaju, da »moreta Notranjska in Dolenjska (se pravi pglavitni območji polšjega lova na Slovenskem) na leto dobaviti 50 000 tablic polšjih kožic; ker gre v tablice po 16 kožic, pomeni ta množina tablic plen 800 000 polhov«.⁸

Za drugo polovico 19. stoletja je za kraško ozemlje poročal o polšji hrani in kožah Hinko Dolenc tole: »Polhi se kuhajo, pečejo in cvro; ako so tolsti, se mast odliva in spravlja. Domača hiša in sosedje, vse se gosti z mesom in dobro zabeljenim krompirjem ali pa z žganci. Kožice se nanizajo na niti in potem posušijo, predno pridejo v stroj.

Strojenje je zelo preprosto. Več črez trebuh prerezanih kožic se zameša med žaganje in bosli strojar, ki se drži z rokama za kak poprečen količek, skače po njih in jih meša... Ostrojene kožice se potem sešivajo v podolgovate, takozvane tablice. V vsako tablico jih gre po šestnajst. Toliko se jih potrebuje tudi za navadno polhovko. Prodajajo se pa tudi table in se potem rabijo kot podlaga namesto druge kožuhovine.

Nekdaj je stala polhovka staro dvajsetico (tj. 20 krajcarjev), in odrasli ljudje, ki stanujejo ob gozdih in tudi drugod po naši deželi, so jih pozimi skoro vsi nosili (torej podobno pričevanje ko nekaj starejše Kordešchevo), v poletnem času pa samo-

srajčniki, da jih ni solnce peklo v glavo in se je prihranil klobuk.«⁹ L. 1898 je bilo za Kočevsko ugotovljeno, da je bil tisto leto polšji lov izredno bogat. Prizadevni polharji so nalovili tam v eni noči po 100 do 300 polhov. Stare, debele polhe so plačevali do 10 krajcarjev, mlade po 3 do 4 krajcarje. Polšjo mast, ki se ne strdi, temveč ostaja tekoča, so rabili za zdravstvene namene. Kožice so sešivali v tablice in jih uporabljali za polhovke, obročke in za zimske jope. Polšje meso je okusno.¹⁰ Za podoben, a nekaj starejši podatek o polšjem ulovu zvemo, ko beremo, da so v času pred l. 1883 ulovili kočevski polharji v eni noči tudi do 200 polhov.¹¹

L. 1926 je sporočil A. Šivic, da imajo »od lova polharji prav čedne dohodke... število polhov, ki jih polovijo v kočevskih krajih v polšjih letih, cenimo nad 100 000 komadov, saj je znano, da prodajo posamezni kupčevalci po 10 000 do 15 000 kožic«.¹²

Za ista ali nekaj zgodnejša leta poroča A. S. Pirc, da so polharji tedaj uporabljali polšjo mast za mazanje ran, predvsem pa opeklin. Polšje kožuščke so sešivali v table, iz katerih so krojili ženske plašče, zlasti pa polhovke, ki so veljale za eno naših značilnih pokrival. Nadalje so rabili polšji kožuščki kot podloga za zimske suknje. V 19. stoletju je bilo to krzno posebej priljubljeno. Takrat so tudi nastali stihi, v katerih se polhi pritožujejo zoper tiste čase: Ah, ti novi časi silo nam store, naših skromnih kožic vsi si zažele.¹³

Na dobo med svetovnima vojskama se nanaša sodba M. Šušteršiča, da je polšje meso »boljše kot kakršnokoli meso domače ali divje živali... Polh je imeniten v golažu, rižoti, a najboljši je pečen v lastni masti... in pri očetovi skromni plači je bil marsikateri dinar od polhovih kožic zelo dobrodošel«.¹⁴

Na leta med svetovnima vojskama se nanaša tudi zapis J. Janeža: »Živel smo (v snežniškem pogorju) v veliki revščini, a žirovo leto je obetalo, da bo tja od septembra do novembra vsak dan meso na mizi, razen tega pa so šli tudi kožuščki teh... glodavcev dobro v denar.«¹⁵

Podobno se glasita tudi stavka, ki sta bila objavljena l. 1939: »V marsikateri vasi (na Kočevskem) lovi vse — kar leze ino gre — vražje

živalce. Vsakemu se cede slin po odlični pečenki, pa tudi po dinarčkih, ki jih vržejo polhove kožice.«¹⁶

L. 1939 in 1943 je objavil A. Mrkun pričevanje iz dobrépoljske okolice: »Ko polharji prineso zjutraj polhe domov, jih oderejo na meh. Kože nabero na žico ali motvoz in jih obešijo na steno blizu peči, da se lepo posuše. Razume se, da so vse obrnjene narobe pri sušenju, ker so polhi na meh odrti. Ko so pa suhe, jih pa nabero vse skupaj v veliko butaro, ki čaka na kupca, da jih ustroji v krzno, ki se potem porabi za polhovke, ali pa tudi za ovratnike in razne podloge pri oblekah.

Polšje meso je pa dobrega okusa in pride pri naših polharjih na mizo na krompirju, zelju ali pa na krompirjevih žgancih. Tudi se dela iz polšjega mesa okusna obara. Mast od mesa pa skrbno oberejo in jo raztope na ognju in nalijejo v steklenice. Mast slovi pri naših ljudeh kot izvrstno zdravilo pri raznih živinskih boleznih, posebno pri boleznih svinj jo imajo v čislih. Polšja mast se tudi lahko proda v lekarno po razmeroma visoki ceni.

Ko se polšje kože posuše, se prodajo. Pred nekaj leti so imele zelo visoko ceno, tudi do 10 din komad. Takrat je vse hodilo polhe lovit in bi jih kmalu uničili. Sedaj pa polhe love samo pravi polharji. Kože imajo zelo nizko ceno, od 50 par do 1 din. Zato so pa tudi kape polhovke po nizki ceni. Lepa kapa od samih starih polhovih kož stane okrog 50 din. Kože od mladičev, ki so sivo bele, imajo bolj dober kup.

Kape polhovke izdelujejo prav lepe oblike v naših krajih in sicer v Zdenški vasi, kjer so pravi strokovnjaki v tem poslu. Ne zna namreč vsakdo izdelovati teh kap. Prvi pogoj je, da so polhove kožice pravilno ustrojene..., drugič pa morajo imeti pravo obliko, da se možak s polhovko za res postavi.«¹⁷

Navedeni podatki veljajo tudi za snežniško območje: »Polh ima cenjen kožuh, okusen je kot hrana... Za pol litra (njegove) masti je treba ujeti kakih deset debelih polhov. Zato ima mast vedno visoko ceno... od nekdanj (so) doma vsi po vrsti z veliko slastjo jedli polhe. Pečejo jih lahko na žaru, ali pa naredijo iz njih zelo okusno obaro.

Glavna stvar pri polhih pa je kožica... Za eno kučmo je treba ne-

kako 25 kožic starih živali in še nekaj mladih povrhu.

Cena kožic se zelo spreminja... Pred vojno so jih dajali na Vrhniko, veliko pa tudi v Italijo... Leta 1923 so kupovali kožice starih polhov po 10 dinarjev, od mladičev pa po 5 dinarjev.¹⁸

Podatki za snežniško območje govorijo o odkupu poljšjih kožic tudi za dobo okupacije in za leta po drugi svetovni vojski: »Danes (1970) jih je celó težko prodati. Odkupna cena se giblje od 150, 100 in 50 starih dinarjev. Na Notranjskem jih odkupuje Koteks v Ložu... Leta 1967 se je celó zgodilo, da so kožice mladih kupovali po 10 dinarjev, torej... zastonj. Gozdna uprava v času italijanske okupacije naših krajev je plačevala za ujetega polha po 1 liro nagrade, ker so imeli te živali za škodljivce.«¹⁹

S Štajerskega, kjer so o poljšjem lovu poročali iz Dravske doline, s Pohorja in zlasti z Gornjegrajskega,²⁰ je za zadnja leta pred drugo svetovno vojno, in sicer za Zadretje na voljo tole pričevanje: »Polhovo krzno je bolj dragoceno, gosto in toplo kot krtovo. Pečen polh je okusna in zdrava jed. Peče se v lastni masti, v kateri dobesečno plava.

Poleg tega pa ostane še dosti masti na njem... ni za vsak želodec. Spuščena mast se ne strdi, je rumena in ostane tekoča kot olje; prodajajo jo na litre v lekarne, doma pa jo rabijo proti ozeblinam, ki so tako pogoste med drvarji, vozniki in splavarji, in proti prsnemu obolenju. Dajejo jo piti konjem, če jih grize.«²¹

Med drugo svetovno vojno je bilo polšje meso ponekod sestavni del hrane posameznim manjšim partizanskim enotam, npr. v bolnišnicah, na kurirskih postajah ipd., medtem ko je polšja mast včasih rabila za mazanje orožja.²²

Vse do prvega obdobja po drugi svetovni vojni so bile polhovke pogostno moško pokrivalo tudi v naših mestih in so tedaj izražale v oblačilnem videzu značilno domačo, se pravi slovensko prvino.²³ V poznejših letih so zavoljo svoje plitke in okrogle oblike prišle iz mode, tako da jih v zadnjem obdobju le redkeje nosijo. Tako pa je tudi zato, ker je poljši lov v zadnjih letih čedalje redkejši in na tržišču primanjkuje poljšjih kožic. L. 1979 je bilo sporo-

čeno v ljubljanski trgovini Industrije usnja na Vrhniki, da so izdelovali 5, 6 let nazaj polhovke samo še iz strojenih kožic, ki so si jih oskrbeli naročniki sami, medtem ko so opustili lastno proizvodnjo polhovk. To velja prav tako za polšje podloge plaščev in jopic; takšna oblačila iz poljšjega krzna so bila tudi prej le redkejša, ker se polšje krzno hitro odrgne in je zato zmerom razmehoma redko rabilo za plašče in jopice.²⁴

V omenjeni ljubljanski trgovini so izdelali v zadnjem času po 5 do 10 polhovk na leto, toda, kot rečeno, samo iz strojenih kožic, ki so jih prinesli v delo naročniki. Kožice, ki jih je šlo v polhovko okoli 35 (te polhovke so bile potemtakem večje kot navadne polhovke iz 16 kožic v Dolenčevi dobi, tj. v drugi polovici 19. stoletja), so ustrojili poklicni strojarji iz Domžal in iz Šmartna pri Litiji ali pa polšja strojarja na Notranjskem. Kalup, po katerem so v imenovani trgovini izdelovali polhovke, ustreza obliki, kakršno so imele polhovke pred drugo svetovno vojno. Današnji naročniki so tako starejši kakor mlajši ljudje. Za samo izdelavo polhovke, ki je zahtevala 7 ur dela, je bilo l. 1979 treba plačati 667,90 din.²⁵

Cenejša je izdelava tega pokrivala pri našem zadnjem nepoklicnem strojarju in izdelovalcu polhovk, pri Ivanu Kočevanju v Ložu, ki ohranja in nadaljuje staro izročilo. (Poleg njega deluje na cerkniškem območju samo še poklicni strojar oziroma krznar v Cerknici, ki polšje kožice edinole stroji, ne izdeluje pa iz njih polhovk.) L. 1976 je Kočevar strojil polšje kožice (7 po številu za 100 din) in krojil iz njih polhovke; v poznejših letih ni opravljal tega dela, ker je bilo takrat premalo polhov. Neustrojene polšje kožice veljajo v zadnjih letih od 5 do 10 din, če izvirajo od starih polhov, ki so večji in imajo lepšo dlako, medtem ko so kožice mladih polhov, ki so tudi manjši, po 3 in več din.²⁶

Za strojenje poljšjih kožic rabi Kočevanju podedovani pribor: stol za snaženje kožic in pa modeli za izrezovanje kožic ter za oglavja polhovk. Za strojenje poljšjih kožic odirajo polhe tako, da jim prerežejo kožice na trebuhu in ob nogah. Z raztopino galuna in soli (po novem je ta raztopina brez soli) namaže strojar

Z mrakom se polh poda za živežem
Foto J. Papež, Diana

kožice na notranji strani, nato pa jih po dve in dve zloži tako, »da sta dlakasti strani skupaj«. Po dveh ali treh dneh posname s kožic maščobo, potem pa jih v dveh ali treh urah osnaži še z žaganjem, in sicer z nogami, podobno kakor se mane proso.²⁷

Kar zadeva izdelavo polhovk, jih oblikuje Kočevar tri vrste: tradicionalne okrogle in plitke, s čopom na vrhu, po letu 1960 pa tudi tako imenovane polšje titovke, torej čepice v obliki našega vojaškega pokrivala, in v zadnjih letih višje kučme po sodobni modi, kakršnih v Ljubljani največkrat ne krojijo. Za tradicionalno oblikovane polhovke (te zahtevajo pri njem 10 ur dela) potrebuje do 30, za titovke in višje kučme pa okoli 20 poljšjih kožic.²⁸

In naposled: do druge svetovne vojne so imeli po polharskih hišah na cerkniškem območju steklenico polšje masti, ki so jo uporabljali zoper ozeblino in kurje oči.²⁹

(Viri navedeni na naslednji strani.)

VIRI:

¹ F. Kos, Gradivo za zgodovino Slovencev v srednjem veku V, Ljubljana 1928, str. 365 d.

² (Nepodpisano), Die Billichmütze, Blätter aus Krain, 30. 5. 1857, str. 86.

³ J. W. Valvasor, Die Ehre Dess Hertzogthums Crain, Laybach 1689, str. 441; M. Rupel, Valvasorjevo berilo, Ljubljana 1951, str. 82.

⁴ F. A. Steinberg, Gründliche Nachricht Von dem in dem Inner-Crain gelegenen Czirknitzer-See, Laybach 1758, str. 70.

⁵ B. Hacquet, Abbildung und Beschreibung der südwest- und östlichen Wenden, Illyre und Slaven, Leipzig 1801—1808, str. 88.

⁶ L. Kordes, Der Bilchfang in Krain, Carniolia II, Laybach 1839, str. 137 d; (nepodpisano), Von dem Billichfange, Illyrisches Blatt, Laibach 1840, str. 129 d.

⁷ J. Jurčič, Poljša lov in polharji po Slovenskem, Cvetnik I, Celovec 1865, str. 47; F. Erjavec, Živali v podobah, Ljubljana 1964, str. 54.

⁸ A. Šivic, Polh, Lovec XIII, Ljubljana 1926, str. 67.

⁹ H. Dolenec, O gozdu in nekaterih njegovih ljudeh, Izbrani spisi, Ljubljana 1921, str. 64 d.

¹⁰ (Nepodpisano), Der Pilchfang in Gottschee, Laibacher Zeitung, 21. 10. 1898, str. 1934.

¹¹ E. Faber, Ein Bericht über die Herrschaft Gottschee und über das in den Gottscher Gebirgswäldern vorkommende Wild für die Zeit von 1768—1883, Gottscheer Kalender für das Jahr 1930, str. 41.

¹² A. Šivic, Lov na Dolenjskem v starih časih in sedaj, Lovec XIII, Ljubljana 1926, str. 320.

¹³ A. S. Pirc, Polh ima na Kranjskem domovinsko pravico, Lovec XLI, Ljubljana 1958, str. 179 d. — V navedenem delu, str. 179, žal ni časovno opredeljen podatek, da je neki krčmar v Višnji gori vsako zimo nasolil in posušil do 1000 polhov, pozimi pa jih je prodajal kuhane; ljudje so jih imeli rajši kot svinino.

¹⁴ M. Šušteršič, Polhanje, Lovec XLVII, Ljubljana 1964—65, str. 215.

¹⁵ J. Janež, Sova v poljši pasti, Lovec LII, Ljubljana 1969—70, str. 211.

¹⁶ F. C., Lov na polhe, Kočevski Slovenec, 5. 10. 1939, str. 3.

¹⁷ A. Mrkun, Lov na polhe v Dobrépoljski okolici, Etnolog XII, Ljubljana 1939, str. 80 d; isti, Etnografija velikolaškega okraja I, Videm-Dobrépolje 1943, str. 78 d.

¹⁸ R. P., Živali, ki jih pase hudič, Življenje in tehnika XXI, Ljubljana 1970, str. 674.

¹⁹ Prav tam.

²⁰ F. Mišič, Savinjski polhi in polharji, Lovec XXVI, Ljubljana 1939, str. 103 d; A. S. Pirc, nav. delo, str. 178.

²¹ F. Mišič, nav. delo, str. 106.

²² Polharsko društvo Javornik, Notranjska polharska zbirka Lipsen (Goričice) pri Grahovem, 1979, str. 2.

²³ Naj bo kot posebej izraziti zadevni primer navedeno, da je v Mariboru februarja 1942 ustavil na ulici nemški okupacijski funkcionar Ivana Amona, mojega takratnega sošolca, in mene zato, ker je nosil Amon polhovko, ki je bila po mnenju tega funkcionarja značilno slovensko pokrivalo in zavoljo tega neprimerna, da bi jo bili nosili na ozemlju, ki je pripadalo nemškemu rajhu.

Jelenji ruk

Peter Vovk

Moj zaspani obraz se prebuja, odpiram zlepljene veke. V koči iz brun je popoln mir, le stari sivi polh ne da še miru in škrablja. Prestopim se pet, šest korakov, tiho odprem vrata. Zaspani sončni žarki prenikajo skozi veje, tipljejo skale, trave, mah. Rumena bleščeča sončna krogla se veča in v mavričnih barvah se svetlika rosa. Posamezni listi se utrinjajo z vej. Oktobrsko sonce prevzema, »kri curlja« po deblih, osvežujoči zrak polni pljuča. Glasovi ptic ne drhtijo več po drevju. Votla praznina med vejevjem je polna zanosnega jelenovega roka.

Srečno jutro samote, ko se ženi jelen, me vsega prevzema. Mehkoba mahu topi stopinje mojih nog. Umazana luža ob poti je polna jelenjih sledov. Pakkove mreže ne ločijo več muh in mušic, polne so

²⁴ Ustno pričevanje Janeza Završnika, direktorja maloprodajne mreže IUV, roj. 1942, Ljubljana, Mestni trg 22, in Avrelije Medic, krznarke IUV, roj. 1947, Ljubljana, Mestni trg 22.

²⁵ Prav tam.

²⁶ Ustno pričevanje Ivana Kočevčarja, delavca, roj. 1933, Lož št. 13.

²⁷ Polharsko društvo Javornik, na nav. mestu.

²⁸ Gl. op. 25.

²⁹ Prav tam.

rosnih biserov v jesenskem soncu. Tišina pa, kakor da ni sama. S svojim srebrnim cii-ciceri-ci-ci-cuj se oglašja jereb.

Moje neprožne, trde besede molče. Ne morejo se kosati z mogočnimi jelenovimi zvoki, ki stresajo ozračje jesenskega gozda. Svatovsko razpoloženje je vsepovsod v gozdu, saj se ženi jelen. V ušesih mi doni veličastna pesem kralja kočevskih gozdov. Bliža se mi njegov glas. Trenutki so dolgi kot večnost. Tiho se pogovarjam sam s seboj, sam s svojo željo. Morda bo pa le stopil na plan. Ves moj jaz je poln jelenovega glasu. Glej ga, je že tu, v vsej veličastni lepoti, jelen štirinajsterak! Iz gobca se mu pokadi bela megla, predrti s sončnimi žarki. Mogočno rogovje mu krasí glavo. V ožvelem gozdu ne daleč se oglasi njegov tekmeč. In razklani glas črne žolne preleti jesenski zrak. Veter s hriba odgrinja meglo in ziblje veje dolgasih smrek. Utrinjajo se listi z bukev in javorov, zlato rumeni padajo z veje na vejo, šelestijo ob deblih kakor vzdih stopinj večnosti.

Za debelo jelko stojim tako rekoč brez diha. Drevesa pa gledajo navzgor, kakor bi se bala videti, kaj se dogaja pod njimi. Opojni zvoki jelenjega roka plavajo med drevjem. Zdi se mi, kakor da me je roka boginje Diane zadržala za slovesen trenutek. Jelena tekmeč sta se znašla pred menoj. Žametne skale in panji pa kot strici in tete sede. Rogovje zarožlja. Še veter je zadržal svoj dih. Priče bomo veličastnemu dogodku. Zmagovalcu bo pripadel trop košut. Drevesa in grmi ob

studencu so vedno vsak na svojem starem mestu; nobeden se ne more zgubiti. Gozdna tla so prepojena z lučjo sonca in z mehko jutro. Na žametnem mahu pa se je začel boj. Lahkotno se spoprimeja jelena za prostor pod soncem in za ljubezen slokih košut. Kakor viteza s sabljama iz srednjega veka! Moč obeh je občudovanja vredna. Zgrabi me neznan tesnoba. Oprime se mi nog, rok in glave. Sonce pa se razcveta vse bolj in zbuja obete. Jelena se tolčeta kar naprej. »Do štirinajste runde je še daleč,« šepeče odpadajoče listje.

Na bobniče v ušesih povečano udarja ropot rogovja. Prostor pri studencu se veča in poglablja. Z mlajšim jelenom in s težko sapo se bori starejši jelen. Na tla in po hrbitih jelenov šumlja odpadajoče listje, kakor da bi boj hotelo vedeti iz neposredne bližine. Storži smrek pa se kakor lestenci svetijo v soncu. In sive brade mahu po vejah so kakor radovedni palčki.

Zadihana jelena pa še naprej tolčeta z rogovjem in mečkata pod seboj ovelo oktobrsko travo. Molčeča debla in skale ter mene pri Jelenovem studencu objema prastara zvestoba jelenjemu ruku. A nismo le mi. Košute in teleta na obronku nemo stoje. Predvsem one čakajo na izid.

Privzdigneta se grivi, vratova nabrekmeta. Tekmeca sta približno enakih moči. Spoprijemata se in rukata s kratkimi grgrajočimi glasovi. Od časa do časa se odmakmeta vsaksebi in jezno strmita drug v drugega.

Deseta runda! Zopet zašklepeče rogovje, plesalca naprej gneteta stepana tla. Bela pena obema sili iz odprtih gobcev. Tedaj stari za hip odskoči, mlajši izgubi ravnotežje in pade na kolena pred preizkušenega bojevnika. Kakor da tudi pri jelenih velja rek: Sedaj ali nikoli! Stari v delcu trenutka s svojo omajano močjo nasprotnika. Mlajšemu priteče kri iz ust. Skupil jo je. Starejši je nasprotniku zadal odločilni udarec.

Premaganec zlomljen odhaja s povešeno glavo. Zmagovalec prevzame trop. Sončni žarki se lomijo v kroni njegovega rogovja. Gozd pa hkrati zaudarja po jesenski trohnobi. V zeleno svetlobo se spuščajo sledovi košut in zmagovalec, močni štirinajsterak, se prične pasti. Slišim, kako muli travo, kako se pre-

mika. Njegovo rogovje je izzivalno, a nosi ga z brezbrizno eleganco.

Tedaj košute dvignejo glavo, obrnejo uhlje. Molčeča drevesa so negibna, veje neslišno prigovarjajo. Jelen se premakne, trop za njim. Slišim goste korake odhajajočih živali. Prislunhem stopinjam, ki neso jelenjad novi samoti naproti. Kri mi lahno plapolja, a nobenega tresljaja ne čutim v stenah srca.

Jesenski gozd, ko ruka jelen, me

ne spusti iz svojega objema. Čudovit čas je to. A utrudile so se mi oči v svetlikajoči se rosi. Ne stojim več za jelkinim deblom, sanjam z močnim rogovjem štirinajsteraka v očeh. Stapljam se z glasbo jesenskega gozda, z mogočnim basom zaljubljenega jelena. Pod nogami mi šepeče odpadlo listje in veter boža prazna gnezda ptic. Mimo redkih starih dreves stopam, ki mi molče kličejo svoj zbogom in na svidenje.

Po lovskem svetu

Lovstvo v Italiji

Alvaro Latini, podpredsednik Italijanske lovske zveze (Federazione Italiana della caccia) — predvedel **Janko Perat**

Medtem, ko naj poskusim predstaviti svojim slovenskim prijateljem panoramo lovstva Italije, smo italijanski lovci prisiljeni upirati se zlonamernim in brezplodnim polemikam, ki so jih sprožili nasprotniki lovstva, da bi dosegli prepoved človekove dejavnosti, katera se je ohranila vseskozi od pradavnin.

Toda neglede na to »ekološko mrzlico« so italijanski lovci, povezani v svojih lovskih organizacijah, sposobni postaviti se po robu in braniti svoje naravne pravice ter hkrati nakazati pravilno usmeritev za varovanje naravnega okolja ter ohranitev živalstva in rastlinstva, kar vse je medsebojno neločljivo povezano.

Smatramo, da ima Italija, glede na njeno osrednjo lego v Sredozemlju, glede na njeno zemljepisno oblikovitost ter zmerno klimo, izjemno ugodne in pestre naravne možnosti za obstoj, življenje in rast pisanih vrst živalstva in rastlinstva. Kajti Alpe, Apenini, prostrana Lombardska ravnina, pokrajini Sicilija in Sardinija nudijo nadvse pester življenjski prostor številnim vrstam dlakaste divjadi in ptic, tako selivk kakor stalnih.

V Italiji, kakor drugod po svetu, lovstvo sloni na tradiciji, na šegah in navadah. Žal je v zadnjem času »napredek« načel nekatere najlepše običaje in njihovo vsebino.

V Italiji imajo svoj življenjski prostor številne vrste divjadi: kozorog, gams, snežni jereb, kotorna,

ruševca in veliki petelin, skratka divjad, ki jo lovimo v neponovljivih scenarijih alpskega visokogorja. Divji prašiči živijo zlasti po obrežnih močvirjih, rdeče jerebice pa v Apeninih. Race ter druge vodne in obvodne ptice, kljunače in kozice ter drugo divjad italijanski lovci lovimo različno, skladno z navadami in običaji svojega kraja. Ti so pa od pokrajine do pokrajine različni, prav to pa daje ton, barvitost, veselje in smisel življenju mnogih, ki jih je lov pritegnil in očaral.

Vendar gre lovstvo v Italiji prav zdaj skozi težko preizkušnjo. Kakor sem že omenil, je v Italiji v teku pobuda, da bi se izvajanje lova z zakonom prepovedalo. Razna društva in združenja, kakor W. W. F., Italijanska zveza za varstvo ptic, Liga antilovstvo (ki se je pred nedavnim ustanovila), skupaj z nekaterimi političnimi grupacijami, že zbirajo podpise volivcev za predlog za referendum, na katerem naj bi se volivci izrekli o ukinitvi lovskega zakona in o prepovedi vsakršnega lova.

Pobudniki te akcije so iskali in še iščejo podporo in oporo ne le v Italiji, temveč tudi drugod. Politično solidarnost in finančno pomoč so iskali pri raznih ekoloških organizacijah v Nemčiji, Franciji in Angliji. V več deželah Evropske skupnosti spodbujajo in podpirajo pravo klevetniško gonjo v tisku, s katero poskušajo očrtniti italijanske lovce in jih prikazati kot neodgovor-

Italiji gre zasluga, da se je ohranil in zopet razmnožil alpski kozorog

ne pokončevalce divjih živali, zlasti ptic.

Zdi se mi potrebno posebej opozoriti, da morebitna podpora takim težnjam, ki so se razplamtele v Italiji, utegne biti nevarna tudi drugim, tudi tistim, ki te težnje podpirajo. Kajti utegnili bi se zgoditi, da bi tudi volivci v drugih državah sprožili akcijo za zakonsko prepoved izvajanja lova, posebej še, če bi referendum v Italiji uspel, kakor pričakujejo njegovi pobudniki.

Dejstvo pa je, da je lov v Italiji urejen z razumnim, sodobnim in

strogim zakonom (med najbolj restriktivnimi v Evropi), ki ščiti divjad vseh redkih vrst, še posebno tistih, ki so ogrožene.

Divjad se po tem zakonu smatra kot neodtujljivo državno premoženje in izvajanje lova zakon dopušča le v strogo določenih in omejenih obdobjih na 56 vrst pernate divjadi. A tudi to število je bilo naknadno še zmanjšano na 37 vrst. Nadalje zakon dopušča lov na 12 vrst sesalcev. Lov na vse te vrste dlakaste in pernate divjadi je pod državnim nadzorstvom.

Italijanski lovci se od nekdaj zavzemajo za ohranitev naravnega okolja, so proti onesnaževanju in razvrednotenju tega okolja, so za povečanje staležev divjadi in za ravnotežje med vrstami. Italijanski lovski zakon nakazuje nujnost, da se ustanavljajo posebni rezervati — oaze — kot zatočišča divjadi, kjer naj bi bil vsak lov prepovedan, ki naj služijo le za razplod divjadi, kakor tudi za odlov žive divjadi za naseljevanje drugod. Taki rezervati bi morali pokrivati četrtno vseh poljsko-gozdnih površin v državi, ne da bi upoštevali nacionalne parke.

Izvajajo se tudi mednarodne konvencije oz. mednarodni sporazumi, npr. Pariška in Ramsarska konvencija. Naša država je predpisala prepoved lova na vodno in obvodno perjad z 10. marcem. Povečala je tudi zaščito mokrih površin (močvirja), od 11 000 ha, kolikor jih je bilo ob podpisu konvencije, na 26 000 ha. V pogledu zavarovanja naravnega okolja pred onesnaževanjem se italijanski lovci uveljavljajo s konkretnimi pobudami, propagando, delovnimi akcijami oz. s predlogi pristojnim oblastvenim organom. Vztrajajo in dokazujejo, da je napačna trditev, da bi se s prepovedjo lova povečala številčnost živalstva, pač pa lahko ohranimo in tudi povečamo njegov stalež le z ustreznimi gojitvenimi ukrepi, z ohranjanjem potrebnega naravnega okolja, za kar bi se morali zavzemati ne le lovci, temveč množično vsi uporabniki naravnega prostora in vsi ljubitelji pristne narave.

V tem smislu smatramo, da je pri nas neobhodno potrebno večje in tesnejše sodelovanje med znanstveniki, lovci in ekologi, kakor je to že v več državah. S tem bi se izognili marsikteremu »križanju sabelj«, kar gotovo ne služi razreševanju problemov. Potrebno je tudi več dogovarjanja in sporazumevanja.

V tem smo sicer že dosegli napredek. V zadnjem času se oblasti v italijanskih pokrajinah vse bolj dogovarjajo o »lovskem koledarju«, da bi bil le-ta kar se da umen in medsebojno uskladen.

Zraven tega so v teku pobude za vključevanje lovcev v telesa, ki odločajo o zadevah lova in ekologije, kot npr. določanje površin in mej zaščitnih območij in območij v družbenem upravljanju. Organizirajo tudi tečaje za lovske čuvaje in

lovske tehnike. Obstajajo tudi središča za intenzivno gojitev divjadi, nacionalni parki itd.

Sedaj je v Italiji približno 1 600 000 lovcev, ki se svobodno in demokratično povezujejo v lovskih organizacijah, ki jih ustava dopušča; med največjimi in najpomembnejšimi je vsekakor Italijanska lovska zveza (Federazione Italiana della caccia, skrajšano Federaccia), ki šteje približno 900 000 članov.

Ta zveza skrbi in služi italijanskemu lovstvu s tem, da organizira tekmovaljanje in prvenstva v lovskem streljanju, prireja razstave in tekme lovskih psov ter razne druge lovske narodne in mednarodne manifestacije ter daje tudi stvarne pobude za varstvo naravnega okolja in za ohranitev divjadi.

V zadnjih letih je Federaccia ustanovila številne tako imenovane ekoklube, ki povezujejo lovce in ne-lovce, predvsem mladino. S tem je sprožila pobudo veliko bolj množični ekološki politiki, ki naj bi čim bolj pritegovala k naravi predvsem mladino. Eko-klubi vplivajo na šolske učne načrte, dajejo pobude za šolske izlete v naravo, izdajajo propagandno gradivo, brošure in knjige raznih avtorjev iz vrst priznanih naravoslovcev in biologov itd.

Federaccia se je močno vključila tudi v nasprotovanje akciji za razpis že omenjenega referenduma. Prireja konference in simpozije, sodeluje v tisku in televiziji, vse z namenom in ciljem, da prikaže ljudem italijansko lovstvo v pravi, nepoplačeni podobi.

Prav iz potrebe po obrambi starodavnih lovskih pravic se je julija 1979 v Italiji uradno konstituirala Nacionalna zveza lovskih organizacij Italije (Unione Nazionale Associazione Venatorie Italiane — U.N.A.V.I.). Ta dogodek je zelo pomemben za ves lovski svet in za vse, ki jih lovska problematika kakorkoli prizadeva.

Pomembnost je v ciljih, ki si jih je ta zveza postavila in so zapopadani zlasti v navedenem 3. členu njenih pravil:

1. Uveljaviti skupno nacionalno politiko pri ohranjanju naravnega okolja in pri vlogi lovstva. Lovstvo se bo zavzemalo za takšen lov, ki bi bil združljiv z naporji za ohranjanje naravnega ravnotežja.

Stalež nekaterih vrst velike divjadi v nacionalnih parkih Italije

Rjavi medved (abruška zvrst)	70—100
Rjavi medved (alpska zvrst)	10—12
Volk (apeninski)	110—120
Jelen (sardinski)	200—220
Jelen	5000—5200
Gams (abruški)	500—520
Srna	120 000—122 000
Gams	60 000—62 000
Muflon	1200—1500
Kozorog	5000—5100

K temu bi bilo treba seveda prišteti še stalež navedene divjadi, ki živi izven parkov. Gre predvsem za srno, gamsa in muflona.

2. Upoštevati načela umnejše uporabe naravnega bogastva v skupnem družbenem interesu.

3. Vključevati italijanske lovce v vse bolj aktiven boj proti onesnaževanju človekovega okolja, za ohranjanje naravnih vrednot, všteti kulturnih, socialnih in ekonomskih, ki so v nacionalnem interesu.

4. Dajati ustrezne pobude in smernice za srečanja in tvorno sodelovanje z organizacijami, ustanovami in znanstvenimi inštituti s področja ekologije in kulture, s sindikati, z upravo in parlamentom, ki so zainteresirani za tako lovstvo, ki bi, na demokratičnih načelih, učinkovito prispevalo k varstvu in ohranjanju naravnega okolja na domačem in mednarodnem področju.

Milijon in šeststo tisoč italijanskih lovcev se je po tolikih razpravah in polemikah med njimi samimi, kar je slabilo njihovo učinkovitost in pobudo v vsaki akciji, končno povezalo in ustanovilo skupno platformo za obrambo svojih interesov, sposobno, če bo ustrezno nastopalo, vplivati na oblikovanje ekološke in lovske politike v nacionalnem kakor tudi v mednarodnem obsegu.

Zveza bo morala pri lovskih organizacijah spodbujati sodelovanje in podporo tej svoji usmeritvi. Usposobiti se bo morala, da prepriča javno mnenje, da lov, če se ustrezno izvaja, ne ruši ravnotežja v naravi, temveč je učinkovito sredstvo za ohranjanje tega ravnotežja.

V italijanskem lovskem zakonu je zanimiva določba, da se konec leta 1980 ukinjajo zasebna lovišča in da se nekatera izmed njih lahko spremene v zaščitna področja za razmnoževanje divjadi, druga pa v lovsko-gospodarske ustanove z natančnimi programi gojitve in odstrela.

Glede ustanov za zrejo divjadi (ki so sicer v zasebni lasti) je Italija kar zadovoljivo prekrita z raznimi visoko specializiranimi središči. Če ne upoštevamo zajca, so ti centri sposobni pokrivati celotno povpraševanje na domačem tržišču in še jim ostaja za izvoz.

V Italiji, kakor tudi v Franciji in v vseh drugih deželah Sredozemlja, je najtežje skupno vprašanje, kako ohraniti in ponovno namnožiti poljsko jerebico, ki kljub temu, da jo je možno uspešno gojiti v voljerah, iz raznih vzrokov nikakor ne doseže več števila, ki ga je imela še pred dobrim desetletjem. Menimo, da je temu krivo predvsem: pretirana kmetijska mehanizacija, neodgovorna uporaba številnih kemičnih sredstev — »cidov«, obsežni urbanistični posegi in ne nazadnje tudi množično naseljevanje fazanov na starodavna jerebičja območja. Upajmo pa, da bodo strokovnjaki le odkrili pravi vzrok in predlagali ustrezne ukrepe za ponoven vzpon številčnosti te tako dragocene divjadi.

Za celovito ohranjanje naravnega okolja so v Italiji štirje nacionalni parki (Gran Paradiso, Stelvio, Abruzzo in Circeo). Tem štirim se bo v kratkem pridružilo še osem že programiranih, poleg teh pa tudi številni pokrajinski parki in naravni rezervati, ki so že ustanovljeni oziroma v fazi ustanavljanja.

Menimo torej, da ima naša dežela v redu svojo »legitimacijo«, da v okviru predpisov, lovske etike in lovskih običajev izvaja dejavnost, ki se je z nastankom človeka rodila in bo umrla šele z njegovim koncem, dejavnost, ki nosi v sebi čarobno moč povezovanja in združevanja ljudi vseh slojev, starosti in nazorov.

Lovska organizacija

Tečaj za lovske čuvaje v Celju

Od konca februarja do konca aprila letos je bil v Celju tečaj za pridobitev naziva »lovski čuvaj«. Tečaj za lovce iz območja Zveze lovskih družen (ZLD) Celje je organizirala Lovska zveza Slovenije.

Tečaju je nudil gostoljubje hotel Celeia v Celju s posebno dvorano in tudi drugimi prostori.

Vodstvu se je prijavilo 68 lovcev, ki so vsi brez izjeme in skoraj brez izostankov štirikrat tedensko obiskovali tečaj. O prizadevnosti udeležencev priča tudi dejstvo, da so se nekateri vozili na tečaj kar 62 km daleč v eno smer, kar v obe smeri tedensko znese 500 km.

Zanimiva je bila sestava tečajnikov po starosti in poklicu. Najmlajši je komaj izpolnil zahtevani triletni staž v LD po lovskem izpitu, ki pa ga je opravil že z 19. letom starosti. Najstarejši udeleženec je pa imel 65 let. Torej starostni razpon 43 let. Med tečajniki so bili zastopani številni poklici: od navadnega delavca do delavca s fakultetno izobrazbo.

Vsi tečajniki so bili resna in prizadevna skupina, v kateri je vladalo izredno tovariško in delovno vzdušje. Uvod v tečaj sta bila otvoritvena govorila takratnega predsednika skupščine Zveze lovskih družen Celje Zvoneta Vidica in takratnega predsednika izvršnega odbora Lovske zveze Slovenije Rada Pehačka. Oba sta poudarila pomen tečaja kakor tudi naloge tečajnikov oz. kasnejših lovskih čuvajev. Takoj v začetku so udeleženci izvolili starešino in tajnika tečaja, ki sta ves čas tečaja opravljala administrativne in druge posle.

Že po prvih urah predavanj so tečajniki prišli s predlo-

gom, da je naziv »lovski čuvaj« treba spremeniti, ker ne ustreza več. Preveč je pri hišah privezanih »čuvajev«. Prevladalo je prepričanje, ne le med tečajniki, ampak tudi pri predavateljih in vodji tečaja, da je ta naziv zastarel, da ne ustreza bodočemu delu absolventov tečaja. Zato so predlagali Lovski zvezi Slovenije, naj se v bodoče uporablja naziv »lovski varstvenik«.

Izbrani predavatelji — tudi v lovskem svetu znana imena: Varičak, Krže, Černe, Švigelj, Škofic, Šuler, Černač, Adamič, Perat in še nekateri drugi so imeli v tečajnikih izredno zveste, disciplinirane in hvaležne poslušalce.

Posebej velja omeniti vodjo tečaja in predsednika izpitne komisije, starega partizanskega borca Staneta Kokalja-Janeza, ki je posrečeno in duhovito povezoval predavanja, skrbel za nemoten potek tečaja, za tovariško vzdušje in znal tudi spodbujati tečajnike k učenju. Tečaj je uspel nadpovprečno: od 68 tečajnikov sta imela le 2 popravni izpit.

Na zaključni slovesnosti so tečajniki prejeli spričevala in znake »lovski čuvaj«. Tečaj bo novim lovskim čuvajem oz. lovskim varstvenikom in vsem drugim udeležencem ostal v prijetnem spominu, mnogim bo pa tudi odskočna deska za pridobitev višjega naziva v lovstvu.

Na območju ZLD Celje si je v 5 letih pridobilo naziv »lov-

ski čuvaj« oz. »lovski varstvenik« 143 lovcev ali povprečno trije na lovsko družino, to pa zaenkrat tudi zadostna potrebam.

V. Dvoršek

O delu LD Iga vas

Na letošnjem letnem zboru skupščine so lovci LD Iga vas temeljito analizirali delo in gospodarjenje v lovišču. Anton Kandare, starešina LD Iga vas, je podal obširno poročilo, podprto s podatki o gospodarjenju in izvrševanju nalog, ki jih imamo v sporazumih s Skupščino občine Cerknica in Zvezo lovskih družen Notranjske.

Kmetje Loške doline so opustili košnjo na ca. 35 ha plinskih travnikov, zato je LD Iga vas prevzela trebljenje, gnojenje, košnjo in pospravljanje sena (na ca. 16 ha teh travnikov). To je potrebno, da ima divjad dovolj mlade sočne trave in da ne pritiska na polja. V letu 1979 so člani LD Iga vas vse to delo opravili v 1600 urah, kar pomeni okoli 50 ur neplačanega dela na člana. Seveda vsi člani niso delali predpisano število ur, zato so po sporazumu o delu v lovišču razliko plačali po dogovorjeni tarifi. Člani, ki so delali nad dogovorjenim številom ur, so razliko dobili plačano v denarju. V letu 1979 je bil odstrel dokaj uspešen: pri jelenjadi 93 %, pri srnjadi 78 %. Ana-

lize pred štirimi leti so pokazale, da je stalež jelenjadi na območju ZLD Notranjske prevelik. Teža odstreljene jelenjadi je bila šibka, rogovje slabo, veliki tropi 50—60 jelenjadi so pritiskali na poljščine in gozdne nasade, kjer je nastajala velika škoda. Zatorej je bilo treba odstrel močno povečati in poseči zlasti po mladih živalih. Na celotnem Notranjskem lovskogojitvenem območju, katerega del je tudi lovišče LD Iga vas, že 4 leta izvajamo planirani letni odstrel, ki se je od 600 povečal lani že na 1200 jelenjadi. Lovske družine Notranjskega LGO, zlasti gojitveno lovišče »Jelen« Snežnik, dosejajo plan v višini 90 in več odstotno.

Naša LD je v letu 1979 od planiranih 46 odstrelila 43 jelenjadi. Ostali so jeleni, a ne zato, da jih ne bi bilo, pač pa ni bilo moč odstreliti ustreznih po kakovosti. Odstreljeno pa je bilo pet telet več, kolikor je predvideval načrt. Seveda na račun starejših živali, kar je v skladu z selekcijskim načrtom. Pri tem velja pripomba, da je bilo pri nas uplenjenih kar 8 telet, ki so bili brez košut. To pomeni, da so v nekih loviščih uplenili košute in pustili teleta sama, kar je proti pravilu in lovski etiki. Odločitev za takšen in tako velik odstrel je bila vsekakor pravilna. Zelo se je zmanjšala škoda v gozdu, razbiti so veliki tropi jelenjadi, kar ji omogoča boljšo prehrano.

Udeleženci lovskočuvajskega tečaja v Celju

Foto V. Dvoršek

Značke lovskih organizacij XXI.

To pot vam predstavljamo značke razstave NARAVA—DIVJAD — LOVSTVO — LJUBLJANA 1980, ki bo na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani od 24. 10. do 2. 11. 1980.

208. **Značka (in obenem znak) razstave Narava—divjad—lovstvo — Ljubljana 1980.** Na 9. seji skupščine LZS, 10. novembra 1980, je bilo sklenjeno, da vsak član lovske organizacije prejme značko razstave. Ta značka, ki je izdelana v nakladi 21 000, na razstavi ne bo v prodaji. Načrt za znak oz. značko je izdelal Kirn, značko pa je izdelalo zagrebško podjetje IKOM. Značka je srebrne in zelene barve ter simbolizira naravo in divjad (jelenova glava — divjad, zelene črte — naravno okolje).

209. **Značka razstave Narava—divjad—lovstvo — Ljubljana 1980.** Na znački je znak razstave in slovenska zastava. Prodajali jo bodo na razstavi. Cena značke je 20 din. Izdelalo jo je podjetje IKOM, v nakladi 5000.

210. **Značka razstave Narava—divjad—lovstvo — Ljubljana 1980.** V sredini je znak razstave, zgoraj jugoslovanska zastava, spodaj pa slovenska. Izdelal jo je IKOM v nakladi 5000. Značko bodo prodajali na razstavi. Cena je 25 din.

211. **Značka razstave Narava—divjad—lovstvo — Ljubljana 1980.** Predstavlja stilizirano poljsko jerebico — simbol male divjadi, ki v vsej Evropi številčno upada. Prav jerebica je tista, ki je najbolj ogrožena. Značka je posebne oblike. Izdelalo jo je podjetje IKOM v nakladi 5000. Značka je bakrene barve. Prodajali jo bodo na razstavi. Cena je 20 din.

Zadnje tri značke so tudi v kompletu, ki stane 60 din. Značke je založila organizatorica razstave — Zveza lovskih druženj Ljubljana.

208

209

210

211

V tem času so se v notranjskih gozdovih nastanili volkovi kot stalni prebivalci, ki seveda terjajo tudi svoj odstotek divjadi za svojo prehrano. Njihova prisotnost je opazna, posebno pri srnjadi. Tudi ris je že stalen prebivalec. Pred leti smo ga videli na Racni gori, na njegov sled in na ostanke njegovih poje-din pa sem in tja naletimo tudi v zadnjem času. Ni strahu, da bi volk izginil iz naših gozdov. Tudi ris ima pogoje za svoj obstoj na Notranjskem. Divjad je postala malo bolj divja, za njuno prehrano pa so obsojene predvsem slabotne in bolne živali. LD je za prehrano v zimi 1979/80 kupila 8 ton divjega kostanja in želoda, ki so ga v glavnem nabrali šolarji v Ljubljani in Loški dolini. Kupila je tudi 6 ton sene, nekaj ton pa ga je pridelala sama. Krmišča so razporejena tako po lovišču, da se divjad lahko zbira in prehranjuje v težkih zimskih dneh. Lovci za divjad skrbijo vso zimo, saj so krmišča vseskozi založena s potrebno hrano.

Finančni načrt za leto 1979 smo pozitivno realizirali. Poleg rednih dohodkov od uplenjene divjadi si LD pridobi

dodatna sredstva še na raznih prireditvah, ki jih organizirajo občina Cerknica, zveza borcev in podjetja. Že tradicionalno namreč lovske in ribiške družine na njih poskrbe za pogostitev z lovskimi in ribiškimi specialitetami. Pri tem so zaposleni bolj ali manj vsi člani LD. Na ta način pridobljena sredstva LD prav tako smotrno uporabi v okviru proračuna, npr. za izobraževanje, za opremo lovskih koč ipd.

LD ima vseskozi pozitivno bilanco poslovanja. Nabavila je tudi potrebne stroje: motorno kosilnico, traktor s priklučki itd.

LD je tudi sklenila vsa svoja devizna sredstva zamenjati v dinarje, da na ta način tuja plačilna sredstva da na razpolago državi za stabilizacijo. Tudi za leto 1980 je LD sprejela obsežen načrt izboljšav v lovišču. Kako bomo načrt uresničili, bomo poročali na koncu leta.

Franjo Bavec

Lov pobratenih lovskih druženj

V prekrasnem jesenskem jutru, 21. oktobra 1979, smo se

člani Lovske družine Vransko odpeljali na lov k pobrateni Lovski družini Stara Fužina v Bohinju.

Na zbornem mestu v Srednji vasi so nas Bohinjci prijazno sprejeli. Takoj je zavladalo prijetno razpoloženje, prijetno in prijazno kakor bohinjsko vreme tiste nedelje.

Po okrepčilu je lovovodja Tone Zupan sklical zbor. Bilo je kar precej lovcev, saj se nas je pripeljalo 12 Vrančanov, domačinov Bohinjcev je pa prišlo še več.

Prvo in glavno besedo ima seveda vodja lova. Navodila: pritisk na gamse, kolikšen predel bo zajel ta skupinski lov, kaj bomo streljali in česa ne. Potem je razdelil strelce na skupine. Ko je vsem zaželel še dober pogled, so domačini postavljali prevzeli skupine in nas odvedli na stojišča v revir Ši in v Potoke. To so pobočja severno od Bohinjskega jezera, vendar z južno lego.

Po dveh urah hoje smo bili na stojiščih. Bilo je toplo, brez sapice. Sonce je upiralo svoje prijetne jesenske žarke v pobočja, da smo se na strežah lahko gredli kakor martinčki na soncu. Poznega oktobr-

skega dne je to v Bohinju že nekaj izrednega.

Mirno čakam. A ne dolgo. Kmalu jeknejo strelci: levo od mene, nad menoj, pod menoj. Zbrano opazujem okolico in napeto poslušam, kdaj se bo izza skale prikazal »Zlatorog«. Toda Diana tokrat ni držala z menoj. Nič za to, saj lov ni le streljanje!

Preusmeril sem svoje misli in se iz lovca za nekaj trenutkov prelevil v planinca. Pred menoj se je v soncu prikupno smejala Glina, za njo Suha, potem Vogel, Orlove glave itd. Čudovita panorama!

Po dobrih dveh urah je bilo pritiska konec. Oznanil ga je rog. Postavljachi, ki so nas postavili na streže, so nas tudi pobrali.

Zopet smo se zbrali na izhodiščnem mestu in uspeh 5 gamsov nas je presenetil. Izreden plen, kakršen je pri gamsih menda bolj redek. Da, pet gamsov in njihovi štirje uplenitelji: dva Bohinjca in dva Vrančana. En gams je padel v pobočju Ši, štirje v Potokih.

Prijetno lovsko razpoloženje je našlo svoj odmev v zadnjem pogonu in v lovskem krstu. Ko sta jih po riti do-

bila dva mlada lovca, je »vrhovni sodnik« zaključil delo »sodišča«. Nadaljevalo se je prijetno in veselo tovariško srečanje, pozno v noč. Žal je bila pred nami še dolga pot do Vranskega, zato smo se morali posloviti.

Naslednjo nedeljo, 28. oktobra 1979, so bili pa člani Lovske družine Stara Fužina gostje Lovske družine Vransko. V pogon smo zajeli okrog 15 divjih prašičev. Dobro je pokalo. Padla sta dva pujsa — skorajšnja ozimca. Enega je položil naš gost, drugega naš član. K nekemu na stojišče jih je prišlo pet. »Prigrmelo jih je pet črnih in velikih,« je rekel mladi Bohinjec.

Sicer pa ni tako zelo pomemben plen, prijetna so doživetja, prijetno je prijateljstvo, ki se kali tudi na skupnih lovih pobratenih družin. Dragi Bohinjci, hvala vam in še veliko takih srečanj!

Franci Golavšek, Vransko

Tudi letos srečanje na Zasavski gori

Zopet je tu čas skupnih lovov, zlasti brakad, ki jih lovci na Slovenskem prirejamo najraje in najčeseje. V zadnjem desetletju so naši skupni lovi vse pogostejše tudi priložnost za tovariška srečanja članstva sosednjih lovskih družin. Taka srečanja imajo predvsem namen, da se lovci med seboj bolje spoznajo, da se

krepi prijateljstvo in da se bolje zavemo resnice, da divjad ne pozna meja. Ob takem tovariškem srečanju marsikateri član zelene bratovščine začne drugače gledati na soseda, a tudi na gojitev ter varstvo divjadi. Na takih srečanjih so često spočete tudi zamisli o skupnem vlaganju divjadi v lovišča, o enotnejšem gospodarjenju z divjadjo, o enotnejšem odstrelu itd. na območju več lovišč, morda na območju bazena oziroma lovskogojitvenega območja.

V letošnjem zlatem oktobru je že leto naokoli, ko so se lani tretjič zapored zbrali na Zasavski gori na tovariškem srečanju lovci štirih lovskih družin: Senožeti, Vače, Mlinše in Izlake.

Lepo nedeljsko oktobrsko jutro 1979 je zvabilo številne lovce omenjenih družin, da so prišli na lov. Bile so hkrati štiri brakade po bližnjih revirjih okrog Zasavske gore, tako da je vsaka LD priredila svoj lastni lov v svojem lovišču.

Ko so lovski rogovi odtrobili konec lova, je bilo tovariško srečanje v planinskem domu na Zasavski gori. Lani je bila gostiteljica srečanja LD Senožeti, zato je bil govornik predsednik te LD. Posebno je pozdravil ostarele člane, ki so se kljub številnim letom v kolenih udeležili tega lova. Nadalje je pozdravil mlade člane, ki naj bi bili uspešni varuhi divjadi in narave sploh, ki pa naj bi tudi gojili lovsko

tovarištvo in družabnost. Še nadalje naj bi se krepili dobri odnosi zlasti med sosednjimi lov. družinami.

Pravzaprav je bilo to lovsko srečanje delno tudi partizansko. Med lovci jih je bilo namreč tudi več, ki so med vojno po teh hribih skupaj nosili partizanske puške.

Po lovski malici so bile na vrsti lovske šale, lepe pesmi in večkrat ponovljen lovski ropot. Srečanje je bilo sklenjeno pozno popoldne z lovskim rajanjem. Lovci so se razhajali zadovoljni in trdno odločeni, da bodo s takimi »zbori« nadaljevali tudi v prihodnjih letih.

Lani je bilo torej tretje tovariško srečanje lovcev štirih zasavskih lovskih družin. Letos bo četrto. Organizacija letošnjega srečanja je poverjena LD Vače. Na svidenje torej letos v še večjem številu na Zasavski gori!

Milan Ocepek

Že tretjič za prehodni pokal Agrotehnike-Grude

Letos je v počastitev dneva mladosti Strelska družina (SD) Vrhnika — TRAP sekcija Dolomiti — priredila v Razorski dolini lovsko strelsko tekmovanje za prehodni pokal Agrotehnike-Grude, že tretje po vrsti. Agrotehnika-Gruda, TOZD LOVEC, s svojimi poslovnimi partnerji iz domovine in tujine so bili tudi pokrovitelji te prireditve.

Tega strelskega tekmovanja, ki je v zadnjem času eno največjih tovrstnih tekmovanj pri nas, se je tudi letos udeležilo prek 130 tekmovalcev oziroma 21 ekip iz Slovenije, Hrvaške ter zamejstva (ekipi Kluba prijateljev lova iz Celovca in lovskega društva Doberdob iz Julijske krajine). Vse navzoče tekmovalce in gledalce je v imenu pokrovitelja pozdravil Anton Šemrl, v imenu organizatorja pa predsednik TRAP sekcije Dolomiti Stane Skubic. Med tekmovanjem so se tekmovalci in gledalci z enominutnim molkom poklonili spomenu velikega lovca in borca za mir tovariša Tita.

Na prvem tekmovanju leta 1978 je prehodni pokal osvojila ekipa LD Trnovski gozd, lansko leto LD Pugled, letos pa ekipa TRAP sekcije Dolomiti, ki je bila prva tudi v disciplini »streljanje na umetne golobe«. Prehodni pokal Lovske zveze Slovenije v disciplini streljanje v tarčo — srnjak je letos osvojila ekipa LD Tomišelj s 318 krogi.

REZULTATI

Lovska kombinacija posamezniki:

1. Ivan Tkalec, LD Kresnice — 182 točk
2. Jože Šinigoj, LD Trnovski gozd — 179 točk
3. Bogdan Krivec, LD Trnovski gozd — 175 točk
4. Slavko Milič, LD Čaven — 174 točk
5. Franc Končan, LD Horjul — 173 točk
6. Matjaž Šturm, LD Brezovica — 172 točk
7. Vinko Tomažič, LD Toško čelo — 171 točk
8. Roman Bokavšek, LD Brezovica — 170 točk
9. Marko Vilfan, LD Grosuplje — 170 točk
10. Stane Skubic, LD Vrhnika — 169 točk

Lovska kombinacija ekipe:

1. TRAP sekcija Dolomiti — 654 točk
2. LD Pugled — 645 točk
3. LD Tomišelj — 643 točk
4. LD Trnovski gozd — 642 točk
5. LD Vrhnika — 598 točk

I. Nemec — F. Končan

Srečanje v oktobru 1979 na Zasavski gori

Foto J. Šubelj

Lovska družina Voličina uspešno gospodarji

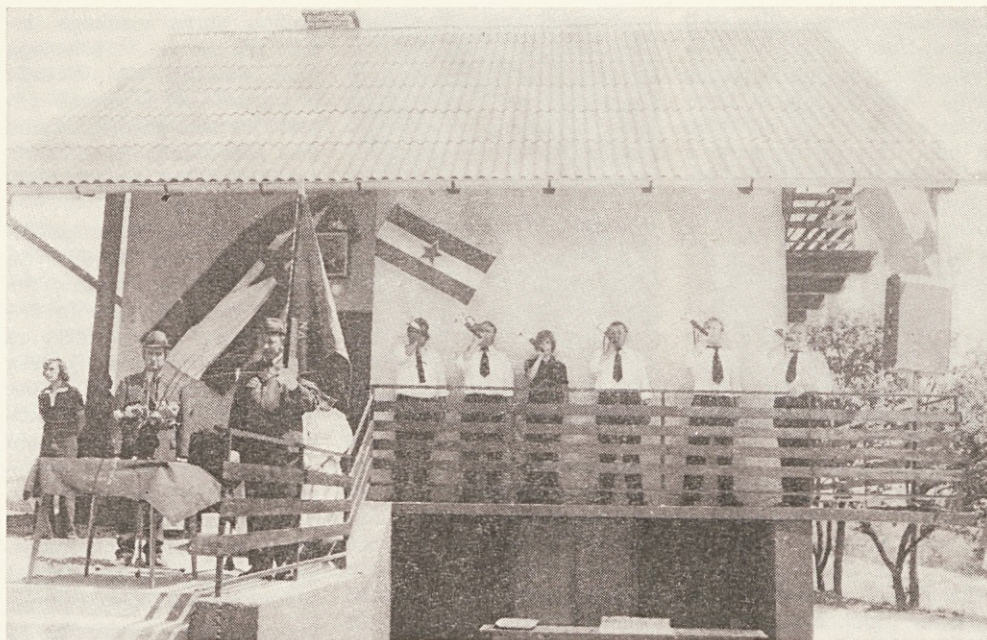
Lovišče LD Voličina meri 3434 ha, kamor so zajete tudi sadne plantaže, ca. 250 ha, ki jih skoraj ne bi mogli šteti za lovno površino. Glavna divjad v lovišču je srnjad, fazani in zajci. Poprečni letni odstrel je 75 srnjadi, 200 fazanov in 40 zajcev.

Glavni cilj LD je gojitev divjadi, zato temu vprašanju namenja največ pozornosti. Zadolga leta precej upada mala divjad. Da bi stanje izboljšali oz. da bi ostalo vsaj na sedanjih ravni, so člani LD v preteklem letu primerno ukrepali. V določenih predelih so zajca popolnoma zaščitili in odstrelni načrt zelo zmanjšali. Za ohranitev staleža fazanov so zgradili ustrezen izpust (oboro) na površini 1500 m², z 2 m visoko žično ograjo. Nabavili so 350 fazančkov in jih v obori 3 mesece pripravljali za izpust. Vsakozaj so člani izmenoma dežurali pri obori. Pri vsem tem se je najbolj izkazal gospodar LD Stanko Steinbauer. Jeseni je bilo delo članov LD Voličina poplačano, saj so na lovih videli številne jate fazanov. LD Voličina je dobila pri gojitvi fazanov bogate izkušnje in prišla do ugotovitve, da je z načrtnim delom možno ugodno vplivati na stalež fazanov.

Člani LD so v lovišču vzdrževali lovne naprave, krmišča in visoke preže ter — kar je najvažnejše — obdelali zemljišča, bodisi kot krmne njive, bodisi kot remize. Največ so posadili in pridelali krompirja. Uskladiščili so jo v novem koruzniku, ki so ga lani jeseni zgradili za sušenje tega pridelka.

V spomladanskih mesecih lani (in letos) je LD nabavila razna sredstva za odvracanje divjadi od posevkov ter na primernih mestih z lepaki obvestila krajanje, da so jim na voljo. Na ta način LD ni imela toliko izdatkov za odškodnino kakor prejšnja leta.

Na zemljišču, last LD, ki je ob strelišču LD Voličina, so člani posadili vinsko trto, 420 sadik. Se razume, da je bilo tudi to delo brezplačno. Kolikor pa je bilo stroškov, so uporabili sredstva, pridobljena na dveh lanskim veselicah in strelskem tekmovanju, ki

Maloštevilna Lovska družina Ivanovci v Prekmurju, ki ima razmeroma majhno lovišče, je z veliko vnemo, vztrajnostjo in pridnostjo svojih lovcev zgradila lep in lovskim potrebam ustrezen dom. Mnogo ur in dni prostovoljnega dela ter mnogo podarjenega gradbenega materiala je bilo treba, da danes stoji v Andrejcih, v srcu lovišča LD Ivanovci, tako lep dom, v ponos ne le lovcev tega lovišča, ampak širšemu območju Goriškega. Sedanja vrednost doma je ocenjena na 700 000 din. — Na sliki: Prizor z otvoritve lovskega doma LD Ivanovci v Prekmurju, 19. junija 1977. Foto L. Hari

jih je priredila LD. Zaveda se namreč, da za tako delo ne bi bilo pravilno uporabiti sredstva, pridobljena iz lovišča.

Lovska družina Voličina je še posebno ponosna na svoj dom, ki ga je slovesno odprla pred 3 leti, 20. 8. 1977. Ob tej priložnosti je razvila tudi

svoj prapor. Dom so pričeli graditi leta 1968. Stoji v gozdčku ob cesti, ki pelje iz Voličine proti Selcam. Seveda so pri gradnji predvsem

Lovci LD Voličina s praporom pred lovskim domom. Ta lovska družina je odprla svoj dom in razvila prapor pred tremi leti, 20. 8. 1977.

sodelovali lovci. Član LD Andrej Tuš je npr. v prvih dveh letih gradnje lovskega doma delal brezplačno, udarniško kar 1787 ur. Pohvalno je tudi, da so pri gradnji s svojim brezplačnim delom pomagali tudi krajani — ne-lovci.

V domu je večja soba za posvete, manjša soba in pisarna ter kuhinja. Del objekta je podkleten. Eden izmed kletnih prostorov je opremljen za zbiranje uplenjene divjadi. Prostor na podstrešju bodo pa še uredili za prenočišča.

Sodelovanje LD z družbenopolitičnimi organizacijami v krajevni skupnosti (KS) je zelo dobro. V KS skoraj ni organizacije oziroma društva, v kateri tudi člani LD ne bi prizadevno sodelovali.

J. A.

Ohranimo kozoroge na Begunjščici!

Pomotoma je iz zadnjega seznama darovalcev v sklad Toneta Prestorja, ki je bil objavljen v Lovcu št. 5/80, izpadlo 7 darovalcev. Od 17. dec. 1979 do 25. dec. 1979 so torej prispevali naslednje navedene zneske (v din):

176. LD Stara Fužina, Bohinj	2000
177. LD Višnja gora	2000
178. LD Motnik	1000
179. ZLD Celje	1600
180. LD Vojnik	1000
181. LD Kozje	1000
182. LD Tržišče	230

Navedenim lovskim družinam in ZLD se opravičujemo za neljubo pomoto in se jim hkrati iskreno zahvaljujemo za nakazano denarno pomoč.

Denarna sredstva nakazujte na: Zavod Kozorog, sklad Toneta Prestorja, 61240 Kamnik, št. žiro računa: 50140-601-32-543.

Odbor sklada TONETA PRESTORJA za kozoroge

Seznam avtorjev-darovalcev in njihovih prispevkov v Titov sklad

Junijska številka glasila LOVEC 1980 je bila v celoti posvečena spominu pokojnega

predsednika republike Josipa Broza Tita.

Vsi pisci člankov in avtorji slik so darovali honorarje za svoje objavljene prispevke v tej številki — namesto zele- ne vejice na grob prvega lovca SFR Jugoslavije Josipa Broza Tita — v Titov sklad za štipendiranje mladih delavcev in otrok delavcev v SR Sloveniji.

Objavljamo poimenski seznam teh avtorjev in darovanih zneskov v omenjeni sklad:

1. Lojze Briški	506
2. Stane Dolanc	468
3. Ivan Maček-Matija	884
4. Jože dr. Benigar	560
5. Peter Ravnik	120
6. Ive Krevs	184
7. Marko Bulc	486
8. Tone Svetina	2660
9. Veljko Varičak	896
10. Janko Perat	990
11. France Cvenkel	918
12. Boris Leskovic	416
13. Milan Kemperl	1608
14. Ivan Grajš	316
15. Bruno Skumavc	100
16. Anton Španbauer	458
17. Branko Galjot	100
18. Cene Kranjc	330
19. Ivan Fabjan	300
20. Ivan Mikec-Mitja	300
21. Edi Šelhaus	120
22. Miloš Rašeta	120
23. Janko Lukežič	60
24. Peter Adamič	80
25. Jurij Mikuletič	80
26. Jadran Maček	100
27. Slavko Dondur	60
28. Fran Perdan	60
29. Janez Veber	30
30. Ivan Draškič	100
Skupaj	13 410

Uredništvo glasila LOVEC

Jubilanti

Miloš Kelih — osemdesetletnik

Komu izmed lovcev ni znano ime — Miloš Kelih. Mnogo lovcev in kinologov iz skoraj vseh krajev Slovenije, a tudi izven meja naše domovine,

osebno pozna visokega, še pri teh letih vzravnane- ga moža, katerega tople besede imajo še vedno prizvok prijetne koroške govornice. Letos 24. septembra je dopolnil osemdeset let svojega plodnega življenja.

Že kot otroku gozdnega delavca v Selah na Koroškem se mu je srce nerazdružno navezalo na gozd, gore in divjad. Pestra, a tudi težka je njegova 80-letna življenjska pot. Kot avstroogrskega soldat je okusil trpljenje prve svetovne vojne. Ob njenem koncu je kot zaveden Slove- nec v vrstah Maistrovih bor- cev za slovensko severno mejo. Med številnimi nje- govimi odlikovanji se blestita tudi medalji koroškega borca.

Po neuspelem plebiscitu na Koroškem je zbežal v Kralje- vino SHS in si do leta 1936 služil kruh kot revirni gozdar v Kamniški Bistrici. Toda nje- govci napredni nazori so bili trn v peti tedanjim oblastni- kom. Dobil je dekret o pre- mestitvi v novosadsko gozdno direkcijo. S svojo družino je moral v Novi Sad, odtod pa v Surčin, kajti njegovo nasle- dnje delovno mesto je bilo v Dobanovačkem zabranu, kjer se je ves posvetil lovstvu, še zlasti zrejji fazanov. Tu dočaka drugo svetovno vojno, vključi se v NOB in se po osvobodit- vi vrne v Slovenijo.

»Ko sem prišel januarja 1946 v Ljubljano, me je tedanji mi- nister za gozdarstvo LRS, Tone Fajfar, imenoval za upravitelja gozdne uprave v Kamniški Bistrici in mi tudi dal dekret, naj organiziram lovstvo na območju okrajnih ljudskih odborov Kamnik, Kranj in Jesenice.« med dru- gim pove naš jubilar.

Leta 1947 je direktor gozdne- ga gospodarstva (GG) Novo mesto, v letih 1950—51 je direktor GG Kranj in kot upra- vitelj Gozdne uprave Pokljuka dočaka upokojitev.

Njegovo delo v gozdarstvu je vseskozi najožje povezano z lovstvom, kjer je prizadevno deloval in dela še danes z dušo in srcem. Še pri svojih osemdesetih pravi: »Le brez- delje me utruja.« Od leta 1948 je bil član okrajnih lov- skih svetov oz. podzvez oz. okrajnih zvez Kamnik, Kranj, Jesenice, Radovljica. Z novo upravno-teritorialno razdeli-

Miloš Kelih

tvijo so leta 1955 združili okraje Kranj, Radovljica in Škofja Loka v novi okraj Kranj. Temu je sledila tudi reorga- nizacija okrajnih lovskih zvez. V Lovsko zvezo za Gorenjsko, s sedežem v Kranju, se združijo OLZ Kranj, OLZ Škofja Loka in OLZ Radovljica. Miloš je bil prvi tajnik te zveze, več let njen podpred- sednik in dve leti predsednik (1963—70). Od leta 1970 pa je častni predsednik gorenj- ske lovske zveze.

Tovariš Kelih je bil 25 let, od leta 1946, tudi v vodstvu re- publiške lovske organizacije (član njenega uprav. odbora ali nadzor. odbora oziroma komisij). Sodeloval je na več mednarodnih lovskih konfe- rencah in v glasilu Lovec raznih letnikov so številni nje- govci strokovni članki.

Vse od svojega prihoda v Lesce, leta 1949, kjer si je zgradil svoj dom, je član LD Bled in z nekaj presledki vseskozi — tudi še sedaj — njen starešina. Spriču nje- govih zaslug in popularnosti so ga za svojega častnega člana imenovali kar štiri lov. dru- žine: Stahovica, Jelovica, Kropa in Begunjščica.

Tudi pri slovenski kinologiji ne moremo mimo Miloša Ke- liha. Član uprav. odbora Ki- nološke zveze Slovenije (KZS) je bil nepretrgoma 27 let (1950—78), član-izpraševalec izpitne komisije za kinološke sodnike pri KZS je pa še sedaj. Je dolgoletni, še ved- no aktivni kinol. sodnik za goniče, brak-jazbečarje, krvo- sledce in retrieverje (prina- šavce). Predseduje gorenj- skemu Lovskemu kinološke-

mu društvu (LKD.) ki ima okoli 350 članov in ki po splošni sodbi sedaj v Sloveniji deluje najbolje.

Kot strokovnjak širokega obzora je tudi priznan predavatelj. Vsa leta po vojni je bil član komisij za lovske izpit gorenjskih lovske podzvez, veliko let pa tudi predsednik izpitne komisije Lovske zveze za Gorenjsko. Še sedaj predseduje taki komisiji Zveze lovske družin Gorenjske. Bil je vodja šestih tritedenskih tečajev internatskega tipa za lovske čuvaje, ki jih je priredila Lovska zveza Slovenije. Z udeleženci tečajev je stanoval, poglobljaj in utrjeval predelano snov vseh predmetov.

Ogromno je njegovo znanje in ogromne so njegove izkušnje. V njem sta teorija in praksa trdno in skladno povezani. Če se na osnovi številnih utemeljitev in dokazov dokoplje do svojega stališča, ga vztrajno zagovarja. Nikdar pa se ne trka na prsi, češ da je to ali ono »pogruntal« on sam. Kadar govori o čem, ne govori abstraktno in ne »na pamet«, pač pa stvarno, s številskimi. Lovska javnost trezno presoja njegova stališča, zato ga ceni in spoštuje.

Njegovo delo pa ceni tudi naša širša družba. Ne pomeni malo, da je letos ob občinskem prazniku dobil priznanje Skupščine občine Radovljica, in sicer predvsem za zasluge v lovstvu in kinologiji. Miloš je edini v Sloveniji ali pa izredno redke posameznik, ki je dobil takšno priznanje za delo v lovstvu. S tem je dosegel praktično potrditev, da naša družba enako ali podobno ceni delo v lovstvu kakor na drugih gospodarskih, društvenih in političnih toriščih. To pa za celotno našo lovsko organizacijo pomeni veliko.

Sicer pa o njegovih zaslugah že sama po sebi govorijo še druga njegova priznanja in odlikovanja: Lovska in Kinološka zveza Slovenije sta ga odlikovali z vsemi svojimi odlikovanji. Hrvatska lovska zveza mu je podelila red za zasluge II. stopnje, predsednik republike pa red dela III. stopnje. Lovska zveza Slovenije mu je poleg plakete glasila Lovec podelila še svoje najvišje priznanje: Zlatorogo-

vo plaketo. Prav te dni pa smo zvedeli, da ga je predsedstvo Lovske zveze Jugoslavije odlikovalo ob njegovi osemdesetletnici z najvišjim jugoslovanskim lovske odlikovanjem — z zlatim redom. Našemu tovarišu Milošu ob njegovem visokem jubileju iskreno čestitamo in se mu hkrati zahvaljujemo za njegov velik prispevek slovenskemu in vsemu jugoslovanskemu lovstvu ter kinologiji. V njegovi življenjski jeseni mu pa želimo še naprej trdno zdravje in kar največ zadovoljstva.

Lovci in kinologi

Franc Kralj, v spodnji in zgornji Savinjski dolini znani ljubitelj narave in divjadi ter več kakor 50 let lovec, je 3. februarja 1980 praznoval svojo 70-letnico. Rodil se je v kmečki hiši v Preserjih. Po osnovni šoli v Braslovčah je dovršil še 2-letno kmetijsko šolo v Šentjurju in postal priznani hmelnjarski strokovnjak.

V NOB je sodeloval od leta 1942 kot aktivist OF. Od 1. 4. 1944 pa je bil v NOV, v Šlandrovi brigadi, od 6. 9. istega leta pa v štabu 3. VDV brigade. Kasneje je bil do konca leta 1946 pomočnik sanitarnega referenta v štabu 3. brigade KNOJ.

Po vojni je doma prevzel kmetijo in bil vedno napreden in družbenopolitično aktiven kmet-hmeljar, za kar je dobil več hmelnjarskih priznanj. Veliko let se je ukvarjal s strelstvom in bil več let predsednik strelske družine v Braslovčah. Za vse to delo in sodelovanje v NOB je bil odlikovan z redom zaslug za narod III. stopnje, redom dela III. stopnje in z medaljo za hrabrost.

V lovske vrstah je delaven že od leta 1926. Najprej je bil član LD Braslovče, kjer je bil od 1950. do 1955. I. član UO in 10 let gospodar lovske kočice. Trideset let je bil tudi član solčavske lovske družine, kjer je bil 2 mandatni dobi član UO in večkrat tudi član disciplinskega razsodišča ter boter lovskega prapora, ki ga je ta LD razvila leta 1973. Leta 1968 je postal član LD Polzela, v kateri je deloval nekaj časa kot kinološki referent. S svojimi trofejami je sodeloval na lovske

Franc Kralj

Metod Balderman

razstavah v Düseldorfu in Mariboru ter dobil srebrne in bronaste medalje, s katerimi so bili nagradi njegovi kapitalni srnjaki in gamsi. Že 6 let tudi sodeluje v komisiji za lovstvo pri Izvršnem svetu Skupščine občine Žalec. Veliko je delal v loviščih in precej pripomogel k dobremu lovske gospodarjenju. Za zasluge pri varstvu in gojitvi divjadi, lovu in upravljanju lovišč ga je LZS odlikovala z znakom za zasluge in z redom za zasluge III. stopnje, ZLD Celje pa mu je podelila posebno priznanje.

Iskreno mu čestitamo k jubileju. Želimo mu še veliko zdravih, srečnih let in Diana naj ga še velikokrat spremlja po našem lepem lovišču.

Lovci LD Polzela — J. G.

Metod Balderman je 7. marca 1980 praznoval svojo 60-letnico.

Komaj 21 let star je že začel spoznavati grozote vojne in surovost okupatorja, saj so ga, zavednega Slovenca z naprednimi idejami, Nemci že na začetku vojne zaprli in kasneje izgnali v Valjevo. Leta 1944 je odšel v partizane in leta 1948 postal član ZK.

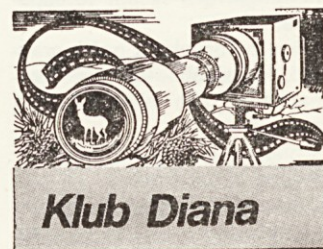
Tudi vseskozi po vojni je delaven v družbenopolitičnih organizacijah in društvi. Nad 15 let je že predsednik TVD Partizan-Jesenice, deluje v Športnem društvu Jesenice, bil je predsednik Fizikalne zveze za Gorenjsko itd. Za svoje zavedno, odločno delovanje v vojnem in povojnem obdobju je prejel dvojce državnih odličij. Odlikovan je z medaljo zaslug za narod in

z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo.

V lovstvu deluje že vseskozi od leta 1952, ko je postal član LD Jesenice. V njenem upravnem odboru je prav od leta 1952 do danes. Starešina LD je bil 16 let. Zaradi svojih izkušenj in delavnosti je 4 leta tudi predsedoval Lovski zvezi za Gorenjsko, član njenega izvršnega odbora pa je še sedaj, od l. 1976 dalje. Lovska zveza Slovenije ga je odlikovala z znakom za zasluge in z redom II. stopnje.

Ob jubileju mu iskreno čestitamo in želimo, da bi bil zdrav in zadovoljen še mnogo let ter da bi še naprej tako zavzeto sodeloval za napredek našega lovstva.

Člani LD Jesenice

Stenski koledar Kluba Diane za leto 1981

Pred seboj imam prvi odtis Dianinega koledarja za l. 1981 in si beležim svoje vtise, ki so zelo ugodni, kajti koledar pri naša vrsto presenečenj. Najprej prijetno preseneča nova oblika (38 × 48 cm), ki se lažje usklajuje s sodobno opremo prostorov in z obliko oken v stanovanjih.

Drugo prijetno presenečenje je popolnejši in vpadljivejši koledarski del z označenimi dnevi v slovenščini in hrvatsko-srbsščini, z rdeče tiskanimi nedeljami in državnimi (zveznimi) prazniki. S tem je odpravljena največja pomanjkljivost Dianinega koledarja 1980, ki je žela precej kritičnih pripomb. Seveda koledar ohranja tudi lunine mene, kar je za lovca še vedno koristna informacija.

Tretje zelo prijetno presenečenje pa je odlična izbira barvnih fotografij divjadi. To presenečenje se ponavlja od strani do strani kar trinajstkrat. Celo strokovnjak bi se težko odločil, kateri fotografiji bi dal tehnično ali umetniško prednost. Za večino nas občanov in lovcev pa vsaka skriva v sebi svoje posebne lepote, poseben čar in estetski užitek, za vsakogar pač glede na njegova spoznanja in doživetja v naravi.

Fotografije se vrstijo:

Na prvi, ščitni strani je kozorog v ranem jutru, ko se noč še ni poslovila od dneva.

Nato po mesecih: volkova iz snežniških gozdov v samoza-vestni drži;

divja mačka, ki se je zatekla na drevo;

fazan, ki tekmeča izziva na dvoboj;

enkratni prizor najbrž v svetovni fotografiji divjih živali, kar 5 medvedov naenkrat;

divji petelin v svatovskem razpoloženju;

oprezna in hitra kuna zlatiča ni mogla uiti lečam fotoaparata;

lisica zvatorepka iz naših pravljic, ki nalašč — je pač navihanka — tako milo in krotko zre v nas;

srnjak na begu;

močan jelen v ruku;

dobrodušni dolgouhec, ljubljene otrok in za lovce še prav posebno zanimiv, da bodo imeli vsaj naslikanega;

gamsa, kozel in koza, v ljubzenskem razpoloženju;

končno pa racak v hipu, ko se požene iz vode in za njim pršijo vodne kapljice — biseri ...

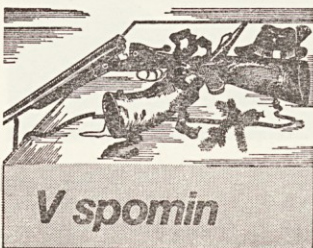
Vse ena sama čudovita simfonija barv in življenja, ki človeka očara.

Vsem, ki divjadi na teh slikah dobro še ne poznajo, pa so namenjeni na nosilnem kartonu kratki opisi, še prav po-

sežno koristni za pouk, učiteljem in učencem.

Ni kaj reči — razen hvala vam vrli Dianini »lovci«, ki nam znate pričarati življenje brez smrti!

J. Perat

Stane Boršič

Stane Boršič je umrl star 73 let; 5. oktobra 1979 smo se poslovili od njega na pokopališču v šentjurju pri Celju. Rojen je bil v Humu ob Sotli. Že v zgodnji mladosti je okusil trdoto življenja. Član KPJ je postal že pred vojno, ki ga ni našla nepripravljenega. Takoj v začetku okupacije je v Samoboru, kjer je živel s svojo družino, začel ilegalni boj. Med Samoborom in Žumberakom je organiziral pot, po kateri je do leta 1942 odšlo okoli 200 aktivistov v partizane. Leta 1942 je tudi sam odšel v partizane, ker mu je grozila aretacija. Bil je nosilec več odlikovanj in partizanske spomenice 1941.

Po osvoboditvi je bil direktor kopitarne v Sevnici.

Tovariš Stane je postal lovec kmalu po vojni, v našo LD pa se je vključil šele leta 1966. Predvsem je propagiral lovsko prijateljstvo, hkrati pa

tudi lovsko discipliniranost. Bil je 2 leti (1967—69) član UO, 4 leta predsednik NO (1969—74) in 4 leta predsednik disciplinskega razsodišča LD (1973—77).

LZS ga je leta 1976 odlikovala z znakom za zasluge, naša LD pa ga je leta 1977 imenovala za svojega častnega člana. S svojim delom je prispeval znaten delež k boljšemu vodenju naše LD in k boljšemu gospodarjenju v lovišču. Ohranimo ga v trajnem in lepem spominu!

Člani LD Studenec — F. P.

Lojze Kunstelj — Mahnetov ata, član LD Toško čelo, je umrl 28. 5. 1980, skoraj 91 let star. Svojo 90-letnico je praznoval lani, 20. junija 1979. Njegovega visokega življenjskega jubileja smo se spomnili tudi v našem glasilu; v lanskem oktobrskem Lovcu, torej točno pred enim letom, sta bila objavljena slika in zapis o našem spoštovanem veteranu. Lojze je bil rojen na Glincah pri Ljubljani, v številni družini. Odraščal je ob trdem kmečkem delu. Ob izbruhu prve svetovne vojne je moral kot vojak Avstro-Ogrske na fronto. Kmalu se je znašel v ruskem ujetništvu. Po vojni se je po dolgem potovanju prek Kitajske in drugih azijskih držav vrnil domov na Glince in prevzel očetovo kmetijo. Kot kmet je bil močno povezan z naravo, imel pa je tudi veliko veselje do lova. Gojil je tudi lovske pse. Po osvoboditvi, leta 1946, je sodeloval pri ustanovitvi LD Toško čelo. Od 1952. do 1961. leta (8 let) je bil prizadeven član upravnega odbora LD, kasneje pa 10 let član nadzor. odbora. Lojze je sodeloval tudi pri ustanovitvi LD Črni vrh, ki se je kasneje preimenovala v LD Polhov Gradec, in bil tudi član in funkcionar te LD.

LZS ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge, lovski družini Polhov Gradec in Toško čelo pa sta mu ob njegovi 75-letnici podelili častno članstvo.

Na njegovi zadnji poti smo ga lovci LD Polhov Gradec, LD Toško čelo in tudi zastopniki drugih LD 30. 5. 1980 spremili v velikem številu na šentviš-

ko pokopališče in se poslovili od njega z lovskimi častmi.

Zglednega lovca Lojzeta bomo ohranili v lepem spominu. Hvala ti, dragi naš veteran, za vse, kar si storil za varstvo in gojitev divjadi v naših loviščih.

LD Toško čelo
in LD Polhov Gradec

Iz lovskih vrst so tudi odšli za vedno:

Otmar Rojc, LD Gaberč-Divača, * 27. 11. 1930, † 13. 6. 1980.

Stane Vrščaj, LD Trebelno, * 15. 1. 1936, † 18. 7. 1980.

Jožef Zelen, LD Senožeče, * 4. 2. 1902, † 12. 7. 1980.

Umrli časten spomin!

Lovski oprtnik

Poslednji ruk

Kot kralj ponosno prideš
iz goščave.
saj krona glavo ti krasi.
Zavedaš se, da daleč naokoli
enakega jelena ni.

Že več jeseni pojavljaš se na
jasi,
kjer te čez leto nikdar ni.
A ko napoči čas jesenski,
zopet tvoj glás mogočno
zadoni.

Tam od daleč se oglašá
tekmeč,
boji se, da ti še dorasel ni.
Trop košut, ki so za glavarja
te izbrale,
zvestó le glasu tvojemu
sledí.

Nenapisan zakon v naravi
je vedno neizprosno bil.
Če drug bi jelen drznil si čez
mejo,
na mestu od tebe kaznovan
bi bil.

Kakor vse na svetu enkrat
mine,
tudi tvoji moči prizaneseno ni.
Močan, mlad jelen s svetlo
krono
kraljestvo in košute tvoje si
želi.

Brez boja se ne boš umaknil,
saj gospodar si dolgo bil.
Dosti si jih že premagal,
kot vedno, se tudi letos boš
boril.

A konice nasprotnikove ostre
zadenejo te v živo,
da ranjen in utrujen z jase
v temni gozd umakneš se.

Ko mladi spozna, da si
nemočen,
ponosno rukaajo na jaso
vrne se.
Tam ga obkrožijo košute
tvoje,
za glavarja in ljubimca ga
sprejmejo med-sé.

A ti poražen in ves krvav
še globlje v gozd si se podal.
V kalni mlaki rane si hladiš,
se redko s hripavim glasom
ogradiš.

Sposobnega lovca bistro oko
pa že dolgo te je opazovalo.
Tudi v tem boju te lovec je
ocenjeval,
zato si krono tvojo letos
jeseni je izbral.

Cilka Konečnik

Žerjavi na Gorenjskem

V članku »Težavna potovanja ptic selivk« (Lovec — april 1980) nam avtor pove veliko zanimivega o selitvah ptic. Predvsem me je zanimala skica na 115. strani spodaj, ki označuje selitvene poti obalne čigre, kmečke lastovke in žerjavov.

V omenjenem članku navaja avtor, da se žerjavi selijo iz severnih krajev na jug v treh zračnih koridorih: čez Španijo, Grčijo in Turčijo.

Prav letos sredi marca pa sem imel priložnost opazovati skupino štirih žerjavov, ki so se zadrževali skoraj 14 dni na Kriškem polju (večja poljska površina med Zg. Dupljami in Tržičem). Nekaj dni smo opazovali štiri žerjave, nato samo dva. Končno je

Žerjav na Kriškem polju

Foto R. Marenčič

ostal eden še teden dni sam. Žerjavi so se mirno pasli in si iskali hrano po njivah, ki takrat še niso bile preorane. Skušal sem ugotoviti, kakšno hrano pobirajo, a mi ni uspelo. Brž ko sem se jim preveč približal, so odleteli in sedli 200 do 400 korakov proč. Skušal sem tudi ugotoviti,

kam gredo prenočevati, a tudi tega nisem zanesljivo ugotovil. Zelo verjetno so prenočevali kar na polju, čeprav jim v tem času ni nudilo nikakršnega zavetja, saj je bilo popolnoma golo, brez najmanjšega kritja. Žerjavi so po vsej verjetnosti na dolgi poti opešali in nekaj dni počivali

Štorklji na Kriškem polju

Foto R. Marenčič

na Kriškem polju za nadaljnji polet.

Ob tem je zanimivo tudi to, da sem pred leti na istem kraju opazoval in tudi dosti uspešno fotografiral štorklji, ki sta za naš kraj tudi izreden pojav. Tudi ti štorklji sta se zadrževali le nekaj dni.

Tudi posnetek žerjava, na razdaljo okoli 90 korakov, mi je deloma uspel. Najbrž je to prvi posnetek žerjava v Sloveniji. Če pa je to uspelo že komu drugemu, naj objavi to v Lovcu. Zelo mu bom hvaležen, še zlasti, če bo tudi opisal, kje in v kakšnih okoliščinah je žerjava fotografiral.

Nedvomno so se ti štirje žerjavi ločili od večje skupine, ki se je vračala nazaj v severne kraje gnezditve. Vse tudi kaže, da je ta skupina žerjavov tokrat izjemoma letela izven zračnega koridora, ki ga opisuje v svojem članku Vitus B. Dröschner v reviji »Der Stern« in ga je za »Lovca« priredil Aleksander Pajtler.

Rajko Marenčič

**Lovska
kinologija**

Tekma in preizkušnja krvosledcev

Lovsko kinološko društvo Gorenjske je priredilo lokalno tekmo in preizkušnjo naravnih zasnov krvosledcev. Prireditelj je bila 30. 8. 1980 v lovišču LD Jezersko.

Tekmovalo je 8 psov, od tega: 3 hannovški barvarji, 2 bavarska barvarja, 2 brakjazbečarja in 1 štajerski ostrodlaki gonič.

Uspehi niso bili najboljši. Od psov smo pričakovali več. Vzrok slabemu uspehu je premalo vežbe in splošnega zanimanja vodnikov. Lovci hodijo na lov, psi pa ostajajo doma. To je napačno. Pod takimi pogoji ne moremo pri-

čakovati zaželenih uspehov. Nasprotno pa so mladi psi (bavarski barvarji) mladih vodnikov odlično opravili preizkušnjo naravnih zasnov (PNZ) in dosegli: 3 psi II., 2 psa pa III. oceno. Vidi se, da so vodniki pse pridno vadili.

Prostor za prireditev je bil odličen. Sledovi so bili položeni dan pred prireditvijo: za tekmujoče pse po 800 m, za PNZ pa po 350 m (s krvjo divjadi). Organizacija je bila brezhibna. Vse priznanje pripravljalnemu odboru članov LD Jezersko, ki so z velikim zanimanjem in zavzetostjo sodelovali pri prireditvi! Celo starešina te LD je aktivno sodeloval in žrtvoval svoj pičlo odmerjeni prosti čas.

Prireditev je bila za Jezersko posebno zanimiva, saj je bila prva taka prireditev v tem lepem kraju, ki spada že h Koroški.

Prehodni pokal ZLD Gorenjske je osvojil vodnik bavarskega barvarja Jože Vester. Tudi prvo nagrado (pokal) Lovskega kinološkega društva Gorenjske je osvojil vodnik Jože Vester s svojim bavarcem. Drugo nagrado (pokal) je osvojil vodnik Jože Hartman s svojim brak-jazbečarjem. Tretjo nagrado (pokal) pa vodnik Jože Hodnik s svojim hannovrčanom.

Spominsko nagrado najboljšemu krvosledcu tega dne (pokal), ki jo je poklonila LD Jezersko, je osvojil bavarec vodnika Zdenka Primožiča. Vodniki s slabšim uspehom bodo morali v bodoče s svojimi spremljevalci veliko več vaditi in obnavljati že pridobljeno znanje.

Končno je starešina LD Jezersko vsem vodnikom, sodnikom in drugim sodelujočim izročil spominske značke.

Miloš Kelih,
kinol. sodnik

Preizkušnja naravnih zasnov ptičarjev (PNZ) z območja ZLD Ptuj

Prireditev je bila 19. 4. 1980 v loviščih dveh LD: »Jože Lacko« — Ptuj in Spodnje Ptujsko polje. Vodniki s psi so se zbrali v Potrčevi ulici, kjer ima ZLD Ptuj svoj sedež. Nastopilo je 18 ptičarjev. Preizkušnja je bila v dveh skupinah.

Udeleženci tekme in preizkušnje krvosledcev na Jezerskem

Foto L. Mlakar

V prvi skupini je sodil kinol. sodnik Ivan Caf iz Maribora, vodja skupine je bil Jože Štebih. Ta skupina je bila na preizkušnji v lovišču LD Spodnje Ptujsko polje. V drugi skupini je sodil kinol. sodnik Franček Rakuša, vodja skupine je bil Milan Ivezić. Druga skupina je preizkušnjo opravljala v lovišču LD »Jože Lacko« — Ptuj.

Vreme preizkušnji ni bilo naklonjeno, saj je v dopoldanskih urah rosil dež. Pihal je tudi zelo nezaželen tople jugozahodni veter.

Pernate divjadi je bilo v obeh loviščih dovolj, tako da je imel vsak pes priložnost pokazati svoje naravne zasnove. Zajcev pa je bilo malo, in še ti so se dvigali daleč pred psi in vodniki.

Poudariti moram, da prirojena zasnova — »stoje« — pri naših ptičarjih vedno bolj slabi. Vsem psom se je poznalo, da so jih vodniki premalo vodili v lovišče, zato se jim prirojena zasnova ni zbudila v dovoljni meri. Da bi mlad ptičar lahko uspešno opravil PNZ, bi moral biti vsak dan vsaj 1 do 2 uri v lovišču. Mladega psa moramo voditi na vrvice, kajti le tako je ne prestando pod našim vplivom. Na ta način mu tudi najlaže utrdimo prirojeno zasnovo »stoje«. Le pri takem vodenju psa po lovišču imamo tudi vpliv nanj pri drugih predmetih. V prvi vrsti pri tem

mislim na iskanje in na način, kako išče.

Med psi je bilo 12 kratkodlakih nem. ptičarjev, 5 ostrodlakih nem. ptičarjev-žimavcev in 1 mali münsterlandec. Po uspehu so bili najboljši: 1. Ajša Grajska, nem. kdl. ptičarka, vodnik Rudi Rakuša. Dosegla je 51 točk in I. nagradni razred.

2. Arij Grajski, nem. kdl. ptičar, lastnik in vodnik Stanek Tomanič. Pes je dosegel 50 točk in I. nagradni razred.

3. Ajda Grajska, nem. kdl. ptičarka, lastnik in vodnik dr. Ljubo Pušenjak. Psica je dosegla 49 točk in II. nagradni razred.

4. As Grajski, nem. kdl. ptičar, lastnik in vodnik Mirko Korošec. Pes je dosegel 48 točk in II. nagradni razred.

V II. nagradni razred so se uvrstili še 4 psi, v III. razred pa 2 psa.

Čeprav so bili pogoji za ugotavljanje zasnov in sodniški kriterij pri vseh psih enaki pa 8 psom ni opravilo PNZ. Vsekakor pa lahko vodniki teh psom zamujeno nadoknadijo na B ali C izpitu v jeseni.

Pri nastopu mladih psom v lovišču se je videlo, da nekateri vodniki niso v pomoč mlademu psu, kadar se znajde pred težavo. Razveseljivo pa je, da je bilo na tej prireditvi precej mlajših vodnikov ptičarjev. Zelo bi bilo ko-

ristno, če bi Lovsko kinološko društvo Ptuj spomladi priredilo tečaj za vodnike, da bi pridobili potrebno znanje in sposobnost za vodenje in šolanje psa ptičarja. Obema lovskima družinama za uporabo lovišč iskrena hvala!

Franček Rakuša in Ivan Caf,
kinol. sodnika

Predvidena legla

Resasti foksterierji (JRFos):

Leglo 24. 8. Rejec Tone Štajer, Goričane 13, Medvode.

Kratkodlaki istrski goniči (JRGki):

Leglo 19. 9. Rejec Albert Drnovšek, Gradno 9, Dobrovo.

Lovski terierji (JRLT):

Leglo 19. 9. Rejec Ivan Požvek, Černelavci 62/a, Murska Sobota.

Leglo 15. 8. Rejec Jože Kašman, Bistrica 1, Ruše.

Labrador retrieverji (JRLR):

Leglo 20. 9. Rejec Franc Gladek, Tacenska 78, Šmartno pod Šmarno goro.

Nemški ostrodlaki ptičarji (JRPri):

Leglo 20. 10. Rejec Andrej Oštrbenk, Čatež 9, Brežice.

Kinološka zveza Slovenije

Stenski koledar Kluba Diane za leto 1981

Klub Diana je tudi za leto 1981 izdal stenski koledar s fotografijami divjadi, ki je tiskan v novi obliki. Predstavil vam bo naslednjo divjad: kozoroga, volka, divjo mačko, medveda, divjega petelina, kuno zlatico, jelena, lisico, srnjaka, zajca, gamsa in raco mlakarico. Na zadnji strani bo opis vseh živali na slikah.

Koledar bo lep okras lovskih sob in kotičkov, kakor tudi nadvse primerno darilo vsem ljubiteljem narave, ki kakorkoli sodelujejo z lovske družinami pri varstvu divjadi, in tudi osnovnim šolam.

CENA KOLEDARJA JE 80 din fco Ljubljana. Koledar je oproščen prometnega davka.

Lovske družine in druge organizacije koledar lahko naroče najkasneje do 1. novembra na naslov: KLUB DIANA, Ljubljana, Župančičeva 9, tel. (061) 28-822, posamezni lovci in drugi pa ga lahko kupijo v poslovalnicah TOZD Lovec:

Ljubljana, Gosposvetska 12,
Celje, Tomšičev trg 13,
Maribor, Gregorčičeva 11,
Nova Gorica, Prešernova 17.

Lovske družine, ki želijo imeti na podaljšku kartona odtis svojega naziva, morajo poslati točno besedilo in doplačati 1800 din. Koledar je že natisnjen in vam ga lahko dostavimo v 15 po vašem naročilu.

Tudi

Lovčev koledarček 1981

Klub DIANA bo za leto 1981 izdal tudi LOVČEV KOLEDARČEK žepnega formata, ki bo vseboval osnovne praktične podatke, ki jih lovec potrebuje pri gojitvi, varstvu in lovu divjadi ter pri delu v lovišču in v lovski organizaciji. Koledarček ima dovolj različnih rubrik, kamor bo lovec lahko zabeležil podatke o lovišču, članih LD, orožju, psu itd.

Cena Lovčevega koledarčka je 110 din. Lovci in lovske družine ga bodo lahko naročile ali kupile v vseh poslovalnicah TOZD LOVEC od 1. 12. 1980 dalje.

Klub DIANA

RAZPIS

za sprejem v Dopisno šolo za lovske tehnike

Objavljamo razpis za sprejem kandidatov v dopisno šolo za lovske tehnike v študijskem letu 1981. Šolanje traja 1 leto in je dopisnega značaja. Obvezni so dvodnevni seminarji v Ljubljani.

Skupno bo sprejetih 30 kandidatov. Pri izbiri bomo zagotovili, v sodelovanju z zvezami lovske družin, da bodo slušatelji enakomerno zastopani z vseh območij.

Pogoji za vpis:

1. Članstvo ali delovno razmerje v lovski organizaciji.
2. Opravljen lovski ali lovskočuvajski izpit.
3. Dovršena šola druge stopnje.
4. Kolikor se ne bo javilo dovolj kandidatov s predpisano šolsko izobrazbo, bomo sprejeli tudi kandidate, ki te izobrazbe nimajo, s pogojem, da predhodno opravijo sprejemni izpit iz slovenščine in biologije. Kandidati bodo opravljali sprejemni izpit predvidoma v januarju 1981.

Prijave z dokazili (fotokopije ali overovljene prepise zahtevanih dokumentov) naj interesi pošljejo do 1. decembra 1980 na SVOJO ZVEZO LOVSKIH DRUŽIN (ZLD).

Šolnina 650 din bodo slušatelji poravnali na prvem seminarju, ki bo predvidoma v začetku leta 1981.

Lovska zveza Slovenije

Novoteks

NOVO MESTO
TOZD TRGOVINA

vam nudi

PRVOVRSTNO BLAGO ZA LOVSKE OBLEKE

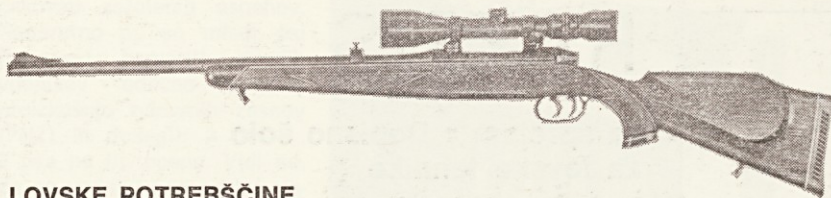
v svojih prodajalnah:

v Novem mestu v Bršljinu, zraven tovarne,
v Novem mestu na Glavnem trgu 25
in
v Metliki.

Blago je mešanica diolena in volne ter ustrezne (zelene) barve, ki jo je odobrila Lovska zveza Slovenije.

Lovci, za obisk se vam priporoča

Novoteks Novo mesto

LOVSKE POTREBŠČINE

G. SALBERGER

A-9473 Lavamünd — Labot 21 — Avstrija

Stalno imamo na zalogi in vam nudimo:

- krogelne naboje vseh vrst RWS, Hirtenberg, Sellinger & Bellot, Sako in Remington,
- šibrene trap naboje Hirtenberg po posebno ugodnih cenah,
- puške Steyr-Mannlicher po posebnih cenah,
- strelne daljnoglede in dvoglede tirolske optične tovarne Swarovski,
- poceni japonske strelne daljnoglede Tasco.

Pri izvozu športnega in lovskega orožja ter strelnih daljnogledov in dvogledov v Jugoslavijo vam vrnemo 18 % avstrijskega prometnega davka!

Zveza lovskih družin (ZLD) Maribor razpisuje

prosta dela in naloge fazanerista za nedoločen čas

na fazaneriji v Vurberku. Začetek del 1. januarja 1981. Nudimo stanovanje. Prednost imajo fazaneristi. Drugo po dogovoru.

Prošnje z opisom delovnih izkušenj pošljite na naslov:

Zveza lovskih družin Maribor, Partizanska 12, 62000 Maribor.

Izšla je knjiga

Redke in ogrožene živalske vrste v Sloveniji

Pravkar je izšla knjiga Redke in ogrožene živalske vrste v Sloveniji (avtorja Savo Breljih in Janez Gregori), ki jo je izdal Prirodoslovni muzej Slovenije. Knjiga, ki ima 263 strani, je žepnega formata in vsebuje:

- sistematski pregled vseh prosto živečih živali v SR Sloveniji, od praživali do sesalcev, z označbami, kateri zakonski predpisi jih obravnavajo;
- analizo vzrokov, zaradi katerih upada število živali nekaterih vrst;
- pregled ogroženih živali in vidikov njihove ogroženosti;
- pregled vretenčarjev, ki so nekoč živeli pri nas, in drugih vrst na našem ozemlju;
- 103 zakonske predpise, ki obravnavajo varstvo živali; pomembnejši so ponatisnjeni v celoti;
- obširne razlage in pojasnila k seznamu ogroženih vrst in zakonskim predpisom;
- povzetek, v katerem je navedeno, kaj je treba nemudoma storiti za uspešnejše zavarovanje našega živalstva.

Lovce posebej opozarjamo, da so v knjigi zbrani vsi zakoni, odloki in samoupravni sporazumi, ki obravnavajo lov, ribolov, varstvo divjadi itd.

Marsikaj o tej knjigi preberite tudi na 321. strani te številke.

Cena knjige je 150 din.

Knjigo dobite: v Prirodoslovnem muzeju Slovenije, Ljubljana, Prešernova 20; v pisarni Lovske zveze Slovenije, Ljubljana, Župančičeva 9; na razstavi »Narava — divjad — lovstvo, Ljubljana 1980«.

MALI OGLASI

Vse preparatorske usluge vam nudita **Angelca in Jože Mausar**, Tomačevo št. 40 D, Ljubljana (blizu Žal).

Tovariši lovci! Izdelujem lesene okrasne podstavke za lovske trofeje vseh vrst in obešalnike iz nog srnjadi. Naročeno razpošiljam po pošti (po povzetju). — **Vojin Pejčič, Sarvaš, Koždvorska bb, 54204 Bijelo Brdo.**

Prodaj česko bokarico, kal. 7 × 57 — 12, z menjalnima cevema, kal. 12 — 12. Puška je opremljena z daljnogledom 6 × 42. Informacije po telefonu: Boris Vraz, (061) 553 809.

Dobro ohranjeno puško dvocevko — brezpetelinko, kal. 16 — 16, prodam. — Anton Ažman, Gorenje 14, 63327 Šmartno ob Paki.

Prodaj lovskega terierja, gladke črne rjave dlake. Star je 11 mesecev in odličnih staršev. — Franc Čibej, Podraga 64, 65272 Podnanos.

Ugodno prodaj: istrska kratkodlaka go-niča (psa in psičko), stara 5 mesecev, in dobro ohranjeno **česko bokarico**, kal. 7 × 57 — 16. — Stanislav Manfreda, Idrija pri Bači 70, 65216 Most na Soči.

Kratkodlako lovsko terierko, staro 4 leta, prodam. Psička je uspešno opravila PNZ in je odlična za lov, posebno na pogonih. — Alojz Avenik, Letališka 12, 64248 Lesce.

Rodovniškega kratkodlakega istrjanca z odlično telesno oceno — prodam. — Niko Vrlinič, Bojanci 35, 68344 Vinica.

Kupim resasto terierko, staro do 8 mesecev. Ponudbe z opisom in ceno pošljite na naslov: Stanko Lihtenvalner, Ilovci 15, 62275 Miklavž pri Ormožu.

Nemško resasto ptičarko, staro 4 leta, dam lovcu, ki mi pozneje zanjo da (enega) mladiča. — Mara Šraj, Glavni trg 18, 62380 Slovenj Gradec, tel. (062) 842 040.

Kratkodlakega jazbečarja jelenje barve, starega tri leta, prodam. — Alojz Štrancar, Hrpelje 13/b, 66240 Kozina, tel. (066) 81 239.

SLIKI NA OVITKU:

2. **Mati medvedka z mladičema**

Foto Marjana Hönigsfeld

3. **Jelen v roku**

Foto Oskar Dolenc, Diana

Dopisnike in druge sodelavce pri našem glasilu **prosimo**, da na vsak svoj dopis, ki nam ga pošljejo, navedejo tudi svoj **točen naslov**. Večkrat nam je namreč potrebno dodatno pojasnilo ipd. ter se moramo obrniti na pisca.

Uredništvo

RAZSTAVA

NARAVA - DIVJAD - LOVSTVO LJUBLJANA 1980

GOSPODARSKO RAZSTAVIŠČE V LJUBLJANI
od 24. oktobra do 2. novembra, vsak dan od 9. do 19. ure

**Pokroviteljica razstave Skupščina mesta Ljubljane,
organizatorica Zveza lovskih druženj Ljubljana**

Razstava obsega oziroma predstavlja:

- DIVJAD IN NARAVNO OKOLJE
- REDKE IN OGROŽENE ŽIVALSKÉ VRSTE
- UMETNIŠKO ZBIRKO STARIH SLIK IN GRAFIK
- ARHEOLOŠKE NAJDBE
- NAJMOČNEJŠE LOVSKE TROFEJE PO LETU 1972
- LOVSTVO SR HRVATSKE IN ZAMEJSTVA
- LOVSKE FOTOGRAFIJE IN LIKOVNA DELA
- PASME LOVSKIH PSOV
- KOMERCIALNI DEL

Bogata ponudba lovskih specialitet po zmernih cenah.

Lovci! Gotovo obiščite to veliko lovsko prireditev!

Razstava pa je namenjena širši javnosti, zato o njej obvestite tudi vaše prijatelje in znance — nelovce!

Obisk razstave priporočamo zlasti mladini.